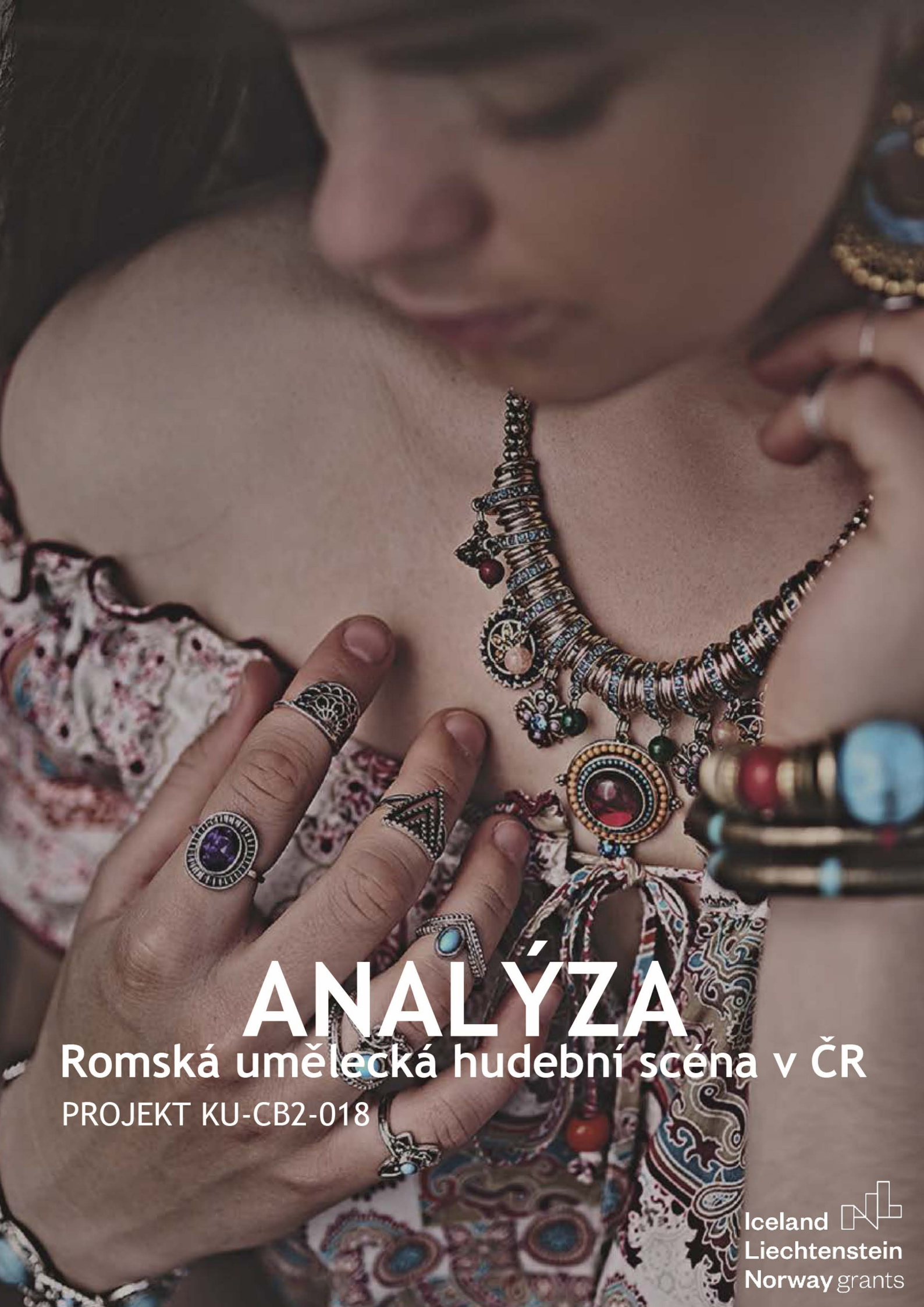

ANALÝZA

Romská umělecká hudební scéna v ČR

PROJEKT KU-CB2-018

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Iceland Liechtenstein Norway grants

Culture
BREAK BORDERS

ASOCIACE ROMSKÝCH
HUDEBNÍCH UMĚLCŮ
V ČR, Z.S.

WWW.ARHUVCR.EU

EHP A NORSKÉ FONDY

PROJEKT KU-CB2-018

POSÍLENÍ KAPACITY ASOCIACE ROMSKÝCH HUDEBNÍCH UMĚLCŮ V ČR

01.03.2022-30.06.2023

ANALÝZA

Romská umělecká hudební scéna v ČR

Bašavel sako - lacho lavutaris Devlestar.

Hraje každý, ale jen ten, komu je bohem dáno, je opravdový hudebník.

OBSAH

1. Předmluva	2
2. Cíl analýzy	2
3. Současná situace Romů v ČR	2
4. Historie romské hudební kultury	4
5. Použitá metoda	11
6. Stav romské hudební kultury v ČR	11
6.1. Romská profesionální hudební scéna	11
6.2. Romská poloprofesionální hudební scéna	11
6.3. Romská amatérská a neformální hudební scéna	12
7. Charakteristika cílových skupin analýzy	12
7.1. Zaměstnanci spolku a 13 romských hudebních spolků	12
7.2. Veřejnost v ČR i zahraničí	12
7.3. Odborná kulturní společnost	12
8. Přehled hlavních reprezentantů cílových skupin	13
8.1. Profesionální romští umělci a pořadatelé	13
8.2. Poloprofesionální romští umělci a pořadatelé	16
8.3. Neprofesionální romští umělci a pořadatelé	17
9. Potřeby cílových skupin	30
10. Financování cílových skupin	31
11. Doporučení norského partnera	32
12. Zpracovatel analýzy	32
13. Očekávaný rozvoj romské hudební kultury	33
14. Použité zdroje	33
15. Poděkování	33
16. Příloha	33

1. Předmluva

Analýza byla zpracována Asociací romských hudebních umělců v ČR z.s. (dále jen „zpracovatel“) v rámci realizace projektu s názvem Posílení kapacity Asociace romských hudebních umělců v ČR, číslo projektu KU-CB2-018, ve spolupráci s Romská zaměstnanecká agentura v ČR, I Am The Sound s.r.o., Romská hudební skupina Imperio Přerov, s poznatky řady romských hudebních umělců v ČR.

2. Cíl analýzy

Cílem analýzy je poskytnout co nejvěrohodnější nezávislý pohled jak romské hudební obci, tak široké hudební veřejnosti v ČR se zaměřením na romské profesionální, poloprofesionální či amatérské umělce a romské kulturní manažery.

3. Současná situace Romů v České republice

V první polovině 90. let již Romové představují jednu z nejpočetnějších menšin, která žije na území České republiky. Jejich etnikum se značí specifickým jazykem, slovesností a kulturními tradicemi.

Roku 1991 byl zahájen provoz Muzea romské kultury a od roku 2000 sídlí v Brně. V říjnu roku 1991 Univerzita Karlova otvírá pětileté magisterské studium romistiky. Do oboru romské skladby a interpretace můžeme zařadit I. Bittovou, původně herečku divadla Husa na provázku. Její sestra I. Kelarová se věnuje hudbě experimentální. Nejproslulejším romským výtvarníkem je R. Dzurko. Jeho samotné výstavy probíhaly již devětkrát v Praze. V první polovině devadesátých let je dále vyvíjen romský tisk a Milena Hübschmannová vydává romsko-český a česko-romský slovník. Roku 1992 Univerzita J. E. Purkyně zakládá Ústav pro studium romské kultury a roku 1993 vznikají politické strany Romský demokratický kongres a Romský národní kongres. Od roku 1994 vychází čtvrtletník Romano džaniben, jehož šéfredaktorkou se stala Milena Hübschmannová.

V roce 1997 byla zahájena výuka na Sociálně-právní akademii v Praze, jejíž uchazeči mohou získat kvalifikaci romský asistent, poradce či absolvent středoškolského studia s maturitou.

Roku 1999 byl poprvé uspořádán v Praze první světový romský festival Khamoro, během kterého probíhají přehlídky romské hudby a jiné kulturní a společenské akce s romskou tematikou. Pro velký úspěch se tento festival každý rok opakuje, a to přibližně na přelomu května a června.

A dnes? Romové tvoří v České republice menšinu. Názory na jejich způsob života a život tady jsou různé. Romové mají obecně nízkou úroveň vzdělanosti, nezaměstnanosti, nízkou životní úroveň a špatnou bytovou situaci. Většina z nich je závislých na podporách, jejich laxní přístup k dodržování zákonů a obecně přijímaných norem majoritu vyvádí neustále z míry, avšak co jim může závidět a mohli by se od nich přiučit je jejich chuť žít, užít si přítomnosti. Nepotřebují k životu drahé dovolené ani budovat kariéru. Stačí jim být obklopeni láskou a rodinou. Romové v našem světě být musí tak jako všichni ostatní a obě strany musí rovným dílem usilovat o zlepšení respektu jednoho k druhému. Romové jsou jako chybějící kamínek do mozaiky.

Festivaly romské hudby

Nejen v Česku, ale i po celém světě jsou pořádány festivaly pro odlišné skupiny lidí. Romských festivalů je nepřehledné množství a my si uvedeme několik festivalů, které jsou pořádány na území České republiky i mimo ní.

Khamoro znamená v romštině „sluníčko“ a je to festival, o kterém by se dalo říci, že je to vůbec největší romský festival na celém světě. V Praze se tento festival koná od roku 1999. Tento festival pravidelně nabízí jedinečné koncerty romských kapel z celého světa, různé výstavy, taneční workshopy, filmové projekty, ale i odborné semináře a konference. U nás festival ročně navštívuje přibližně 8500 lidí z Čech i zahraničí. Festival se v Praze koná jedenkrát ročně, a to vždy poslední týden v květnu. Tuto velkolepou akci už navštívilo více než 100 hudebních skupin z různých zemí a tato akce je oceňována a zároveň podporována řadou významných osobností.

Romská píseň, tak se nazývá mezinárodní festival romských písní a tanců, se sídlem ve Valašském Meziříčí. Tvůrci tohoto projektu tvrdí, že prioritním posláním této akce je bourat bariéry mezi majoritní společností a Romy. Hlavním cílem festivalu je prezentování a zachování tradic romské kultury. Podněcuje mladé romské lidi k tomu, aby neopouštěli tradiční romské hodnoty a romskou kulturu. K tomuto cíli přispívá i účast významných osobností naší země, kteří svým jednáním dávají najevo úctu k romské národnostní menšině.

Romský hudební festival v Lysé nad Labem byl poprvé uspořádán roku 2000 a měl velký úspěch. Festival se vždy koná v zahradách lyského zámku a představuje vždy romské kapely a taneční soubory. Romský hudební festival pořádá Sdružení romských občanů v Lysé nad Labem.

RomFest je dalším z „velkých“ festivalů v České republice. První ročník se konal roku 1990 v Mariánském údolí v Brně-Líšni. Tehdy se festivalu zúčastnilo 45 československých a několik zahraničních umělců. Účast Ne-Romů v publiku byla tehdy minimální. Festival se v dalších letech šířil po celé zemi a těší se velké návštěvnosti a oblibě. Mezi města, ve kterých se tento festival koná patří: Strážnice, Břeclav, Karviná, nově také Praha aj.

Romská píseň je festival v Rožnově pod Radhoštěm. Pořádá jej Demokratická aliance Romů ČR. Vystupují zde nejen romské taneční, hudební a pěvecké soubory z České republiky ale i z jiných zemí. Mimo hudbu, tance a zpěv se mohou návštěvníci seznámit s romskými řemesly, ochutnat jídlo romské kuchyně a podívat se na výtvarné práce romských dětí. Romských festivalů je nepřehledné množství nejen u nás, ale po celém světě.

Dále bychom mohli zmínit například romský festival Womad, Bašavipen, Gypsy Fest, Respect atd.

4. Historie romské hudební kultury

Hudba je nedílnou součástí romské kultury, což je všeobecně známo. Romové mají hudbu v genech. Právě jejich dřívější kočovnost Romům umožnila poznat různé kultury včetně místních zvyků a hudby, které pak přejímali a předávali dále na nových místech. Hudba jednoznačně patří do života Romů.

Co je to vlastně hudba? Hudba je významnou součástí lidského bytí, je nejstarší formou dorozumívání se, lidské komunikace, je schopna ovlivňovat duševní rozpoložení člověka, posluchače zasahuje svými aspekty (rytmem, tempem, melodií, barvou zvuku). Dynamická, rytmická hudba má vliv na zlepšení nálady, smutná, úzkostná a tklivá naopak přivede k slzám. Hudba má schopnost vyvolat celou škálu pocitů od strachu až záplavám euforické radosti. Obklopuje nás od narození na každém kroku.

Klasifikace a charakteristické rysy romské hudby

Jak tedy spatřujeme, hudba vždy plnila důležitou společenskou a duchovní funkci, zachycuje kulturní specifika a odlišnosti, společenské ideologie a nálady. Nejvýznamnější a nejtypičtější hudební formou tvořící romskou hudbu, jsou romské písně – romane gila, mající ráz sebevyjádření intimní bolestné zpovědi, milostného vyznání, odrážející prosby k Bohu, hrdou demonstraci vlastní příslušnosti a dokládající životní stereotypy Romů, které vyplývají z tradičního nomádského způsobu života.

Romské písně můžeme podle Belišové (2002, str. 9) dělit do tří vrstev:

- a) staré písně (phurikane gila)
 - pomalé písně (halgató)
 - taneční písně (čardáše)
- b) přechodná vrstva
- c) nové písně (neve gila)

Skupina starých písní, které můžeme nazývat také žalostné (čorikane), nebo písně na plakání, jsou v současnosti na ústupu. Mladí lidé tyto písně téměř neznají, jsou zpovědi jejich rodičů a prarodičů, kteří do nich skryli kus svého smutného osudu, své historie. Právě proto jsou tak jedinečné, významné a jsou obrovským bohatstvím nejen pro Romy samotné, ale také pro další kultury. Hlavními tématy těchto starodávných písní jsou nešťastná láska, nevěra, umírání, smrt blízké osoby, nemoc, péče o děti, o sirotky, chudoba, hlad, vězení. Tady spatřujeme právě stěžejní průnik se sociální pedagogikou. Romské písně jsou mnohem více než písně jiných kultur výpovědí zachycující životní osudy celého etnika. Proto je vidíme jako velmi důležitý a jedinečný, i když možná neobvyklý, materiál ke studiu. Je důležité si uvědomit tu skutečnost, že spontánní povaha Romů se odráží i ve způsobu „podání“ těchto písní. Zpěváci se předem na zpěv těchto žalostných písní speciálně nepřipravovali a nepřemýšleli o textech, které budou zpívat. (Jak bude dále vysvětleno, kultura Romů (tedy i ta hudební), je orální kulturou, a tudíž neexistovaly zápisy textů, kterých by se měl zpěvák přesně držet.) Zpěvák nebo zpěvačka se dostanou do určité nálady a z této nálady a rozpoložení plynou jejich slova z nítra jakoby samy od sebe. Přitom je častým jevem, že interpret za sebe řadí sloky, které spolu zdánlivě nesouvisí a mohou se zdát až nelogické. Velký význam se kladl právě oné náladě, která se tak přenášela na ostatní. Romský element se rozšířil do mnohých evropských stylů a přidal jim jiskru i prožitek, které se v hudebních kruzích značí jako feeling.

I díky těmto atributům se dá hovořit o velkém evropském boomu romské hudby, pomáhajícímu bourat tabu mezi majoritní společností a Romy.

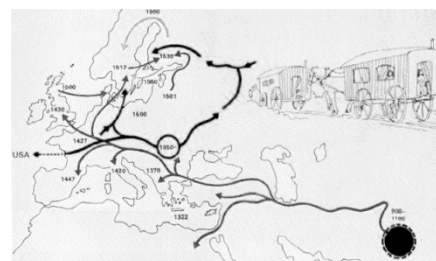

Nyní si položíme otázky, zda existuje hudba společná všem Romům? A najdeme společné znaky flamenka, novouherské hudby, ruských romancí nebo olašských čapášů? Jedním z nejdůležitějších společných znaků je fakt, že hudba a hudebnictví patří k tradičním romským

profesím, které byly vykonávány pro společnost, ve které Romové žili. Díky tomu se zvyšovala jejich prestiž a romští hudebníci byli a jsou často vysoce ceněni v očích majority. Dalším nápadným rysem romské hudby tkví v podílu jednotlivce na výsledné podobě hudebního tvaru. Romská hudební kultura je totiž kulturou postavenou na orální formě, kdy se žák učí především napodobováním učitele, a ne z notových zápisů (písemných záznamů), kterými není svazován, ale naopak má prostor pro vyjádření své osobnosti. Tím se stává jeho projev osobitější. Můžeme tedy říci, že hudba těch kultur, ve kterých je kladen důraz především na neměnnost tradice (např. tradiční japonská kultura), což ústí v důrazu na přesnost nápodoby, a samotný projev žáka, budou minimálně odlišné od projevu učitele. Žák má tedy malý prostor pro svůj vlastní hudební přínos. Naopak větší svobodu v rámci tradičních kulturních vzorců nechávají žákovi ty kultury, které svobodu považují za podstatnou hodnotu, mimo jiné i v hudbě. Je dán prostor projevit se svobodně a osobitě. Romská kultura patří k jedné z nich. Konkrétně tento úkaz můžeme pozorovat v práci s rytmem, kdy sólový hráč může zpomalovat a zrychlovat melodii, a tak vzniká neopakovatelné osobité napětí v interpretaci každého hudebníka. Nápadněji to můžeme vysledovat u pomalých písní, kdy takto s rytmem pracuje zpěvák nebo zpěvačka, a způsob exprese je základem celé písně. Takto volně se vokalista může pohybovat i v oblasti textů a melodie a předkládat posluchači různé varianty písně, dle svého momentálního rozpoložení a nálady. Konečně snad nejvýznamnějším znakem je nápadná emocionalita, neboli citové nasazení, patrné ve hře i ve zpěvu. Pro neromské publikum může být právě toto nasazení jedním z důvodů nezapomenutelnosti i oblíbenosti romské hudby.

Stopy romské hudby v dějinách

Narazíme-li na historické zprávy o Romech, je velmi nápadné, že tyto zmínky souvisí s jejich hudebními aktivitami. Zdá se, že hudební stopy v Romské historii jsou těmi nejvýznamnějšími, či jedněmi z nejvýznamnějších vůbec. Díky nim pak můžeme mapovat nejen cestu Romů z jejich pravlasti Indie do Evropy, ale i povahu jejich kultury v místech, kterými cestovali, či v prostředí ve kterém se usídlili.

Díky lingvistickým důkazům se považuje Indie za pravlast Romů, jejich příbuzní jsou tzv. Domové a zprávy o jejich spojení s hudbou sahají až do 6. století. Byli a jsou příslušníky kasty (tzv. džátí), která je rodově profesní skupinou pojící se s provozováním hudby, různých typů zábavy, s obchodem, košíkářstvím, kovářstvím i dalšími řemesly, která jsou i dnes vlastní různým skupinám Romů po celém světě. Dalším rysem džátí je vedle této profesní specializace určitý druh sociální distance, odstupu od ostatních společenských skupin a také endogamie (uzavírání sňatků v rámci této skupiny) jasně určující vztahy „my a oni“.

Romové při svém putování z pravlasti Indie zanechali na své cestě mnohé hudební stopy. Arabský historik Hamza z Isfahánu se zmiňuje (okolo r. 950) o perském královi (Bahram Gur), který měl od indického vládce obdržet 12 tisíc hudebníků k obveselování jeho poddaných, kteří se poté usídlili po celém území perského království. V perském národním eposu z roku 1010 o historii země Šáhnáme autor Firdausí upřesňuje, že hráli na loutny.

Dle dalších jazykových výpůjček z perštiny se usuzuje, že Romové, jež následně mířili do Evropy, právě v oblasti Persie pobývali po delší dobu. Odtud se dostali do Byzantské říše, dále na Balkán (kolem 14. století), dále na území dnešního Rumunska a Moldávie, kde byli znevolňováni a jejich nesvéprávné postavení trvalo na tomto území až do poloviny 19. století, do vydání propouštěcích dekretů. Tito Romové se poté vydali na další cestu a jejich potomci zakotvili i na našem území a jsou známi jako olašští Romové.

Minulost i přítomnost těchto migrujících skupin velmi dobře zachycuje právě jejich hudba. Fakt, že ji Romové provozovali především sami pro sebe, pomáhalo tomu, že nebyla vystavena žádnému tlaku na modernizaci, a tak si mohla uchovat tradiční a archaické prvky, například absenci hudebních nástrojů v rámci olašské kultury. Od počátku 15. století, kdy již s jistotou mapujeme pobyt Romů ve střední Evropě, nemáme zpočátku doloženy žádné zprávy o jejich hudebních aktivitách, i přestože se na tomto území Romové jako mimořádní hudebníci později proslavili.

První zmínka o romském hudebníkovi, který hrál královně Beatrix písně na loutnu, je z Uherska a datuje se do roku 1489. Další zmínky můžeme nalézt ve vladařských účetních knihách roku 1525. Situace Romů však byla velmi těžká, vezmeme-li v úvahu to, že museli zvládnout jiné publikum, jiný jazyk, jiný druh hudby, který byl vlastní majoritnímu obyvatelstvu. Pokud tedy chtěli své hudební řemeslo provozovat i na tomto území, museli se svými „zaměstnavateli“ sblížit, porozumět jim, a především se naučit nový repertoár. To však bylo velmi náročné právě v době, kdy byly vydávány proticikánské výnosy, díky kterým byli Romové vyháněni, fyzicky trestáni i popravováni. Další zprávy o romských hudebnících existují z období 1. poloviny 18. století z oblasti Slovenska a Maďarska. Začíná se tudíž formovat jeden z hudebních fenoménů – novouherská hudba, na jejímž zrodu mají romští profesionální hudebníci, především cimbálové kapely, neodmyslitelný podíl.

Slavný skladatel a klavírní virtuóz Ferenc Liszt, jak uvádí Kovalcsik, byl jimi velmi inspirován ve svém díle a právě o nich se zmiňuje ve své knize *Des Bohemiens et de leur musique en Hongrie* (Cikáni a jejich hudba v Maďarsku), která byla vydána ve francouzštině v roce 1859 v Paříži, a o dva roky později v maďarštině v Pešti. Tato hudba se později stala emblémem Maďarska.

Další zemí, kde se Romové podíleli na tvorbě hudebního stylu, jež se, podobně jako v Maďarsku, stal národním emblémem, je Španělsko. Gitanos – španělští Romové jsou uváděni v souvislostech s interpretací tamních písní i tanců, na jejichž základu později v Andalusii vzniká na celém světě proslulé flamenco. Stopy romských hudebníků nacházíme také od poloviny 18. století v Rusku, kde byly proslulé sbory z romských zpěváků, tanečníků a hráčů na strunné nástroje, vystupující na šlechtických dvorech. Především pak slavné romance v romském podání si oblíbila ruská inteligence (Puškin, Tolstoj) i ruští hudební skladatelé (Glinka, Ablajev). I v oblasti britských ostrovů můžeme nalézt hudební stopu Romů. Nejstarší zmínka je z počátku 18. stol. o „cikánském patriarchovi“ Abramovi Woodovi, který si do Walesu přinesl housle.

Na lidové hudbě zemí středovýchodní Evropy, zanechalo hudební nadání romských muzikantů stejně tak jako jejich cítění a charisma nesporný vliv. Romové se podíleli na rozšíření tolik oblíbených cimbálových souborů – „cimbálovek“.

Na Slovensku je hudba tradičně chápána jako těžiště celé romské kultury a je neoddělitelně spjata s venkovským folklorním koloritem i s městským kavárenským životem, a to jak v historii, tak v současnosti. I když vnitřní nařízení slovenského ministerstva kultury nedovolovalo oficiální zakládání romských souborů, tyto snahy i nadále existovaly, avšak do roku 1989 nebyly takové soubory prezentovány jako romské, nýbrž jako „lidový orchestr“ nebo „orchestr lidových nástrojů“. K emancipaci romské hudební kultury dochází až po roce 1989. Hudebníci i zpěváci z řad Romů se začali zviditelňovat, zájem médií o ně rostl.

Také se začaly rodit organizace působící v oblastech romské kultury (bratislavský kulturní svaz Romani kultúra, romské divadlo Romathan aj.). Česká scéna není zdaleka tak bohatá na romské folklorní projevy, jak na Slovensku, a pravda je, že mnozí vůdčí osobnosti a členové cimbálových kapel u nás jsou původem ze Slovenska. Za to je v České republice více uskutečňována multikulturní osvětová činnost, kterou organizují především osobnosti z majority.

Z tradičních romských souborů působících u nás můžeme jmenovat Kotlárovce, kteří zachovávají specifické tradiční hudební znaky hudby olašských Romů nebo Cimbálovou muziku Ivana Gašpara Hriský. Na Slovensku jsou velmi známou romskou skupinou, uznávanou i v zahraničí Diabolské husle.

Absorpce vlivů okolí a jejich originální přetváření je vlastní i současné romské hudbě. Přejímají vícehlas a typické hudební nástroje populární hudby. Pronikáním do žánrů jako je pop music nebo rock, vznikají v jejich podání stylové směsice zachovávající si svůj dominantní emotivní projev i muzikálnost. Tuto hudbu označujeme jako rompop. Romské kapely mají především díky rozhlasu a televizi možnost veřejně vystupovat, nahrávat hudební nosiče, vystupovat na koncertech a festivalech.

Do povědomí české majoritní společnosti se tak dostávají především tito zpěváci a kapely: Věra Bílá – mezinárodně uznávaná zpěvačka z tradiční hudebnické rodiny Giňovců a skupina Kale, v jejichž písních se mísí romské hudební prvky s prvky španělské a latinskoamerické hudby, Čilágos – rodinná vokálně-instrumentální skupina z Náchoda, Ida Kellarová a Romano Rat, Terne Čhave, Točkolotoč (ze Svitav) či Gulo čar – brněnská formace s funkovou rytmikou a jazzovými prvky, Radoslav Bango alias Gipsy CZ, Vlastimil Horváth (vítěz soutěže Superstar) a Erika Fečová band nebo Kmet'oband, aj.

Texty rompopu jsou různé, taktéž obsah a kvalita. Ty cennější mohou odrážet situaci a pocity současných Romů a jsou pro nás vzácným svědectvím romského písňového folklóru, pokračování písňové tradice coby reflexe života Romů. Rompopové písně se odvracejí od volného metra, které je vlastní starodávným tradičním písním hallgató, jsou

typicky symetrické a jsou často tvořeny strofami a refrénem. Také vokálně-instrumentální projev se mění v souladu s interpretací současné moderní hudební produkce a základ tvoří vícehlasý zpěv, kytary, klávesy a bicí.

Podíl romské produkce na hudební scéně současnosti je podobně výrazný jako v době, kdy se Romové podíleli na spoluvytváření ruské romance, španělského flamenka či maďarské novouherské hudby. Jejich vklad čítá především obdivuhodnou mimořádnou muzikálnost, emocionalitu, schopnost improvizace i absorpce nových hudebních vlivů. Podstatným přínosem také zůstává osobité hudební dědictví a syntézou těchto prvků se rodí nové projevy, které jsou atraktivní pro soudobého posluchače, často přesyceného anglosaskou populární hudbou a hledajícího poselství i jiných kultur. Jestliže klademe důraz na neustále přítomný romský podíl v evropské hudbě, je nutno současně podotknout, že v závislosti na proměně celé evropské hudební scény se jeho podoba výrazně mění. Dalším faktem zůstává, že Romové byli spíše lokální (regionální) hudebníci, hrající profesionálně za úplatu repertoár okolních etnik, avšak dnes můžeme vidět na světových pódii world music romské soubory, pocházející z naprosto odlišné kultury. Také fenomén globalizace, kulturně promíchaného světa nabírá na intenzitě a podepisuje se na hudební produkci, která vrůstá do globalizované podoby, když v sobě mísí prvky různých romských i neromských hudebních stylů. Dokonce v kapelách, které hrají romskou hudbu, jsou stálými členy i Neromové a naopak Romské hudební nadání se uplatňuje v jiných hudebních stylech, například v jazzu. Kruh se uzavírá: svět, je obetkaný sítí vztahů – i vztahů hudebních. Ty se pak setkávají ve hře jedné mladé romské skupiny z malé evropské země. A skupinu poslouchají lidé z nejrůznějších zemí, protože hudba, kterou skupina hraje, je částečně i jejich vlastní hudbou.

Důvodem, proč se nesporné hudební kvality Romů v minulosti v ČR bagatelizovaly, nebo vysvětlovaly jiným způsobem, je právě to, že Romové vždy stáli na okraji společnosti. Nejčastější argument, který stojí proti jejich přirozenému talentu je, že jejich hudba nevychází z tvořivého přístupu, ale z pouze reprodukčního. Soud pramení především z neznalosti nebo nedostatečné příležitosti poznat blíže autentický romský folklór. To se také odráží v postoji etnomuzikologů k romské hudbě, když stála dlouhou dobu na okraji jejich zájmu právě pro nedostatek tvořivosti, a jejich přirozená muzikálnost byla vnímána pouze jako reproduktivní. Přes všechny argumenty romská hudba měla a má neodiskutovatelnou pozici v globálním pojetí.

Hudba jako zdroj obživy Romů

Pro mnohé Romy hudba vždy znamenala zdroj obživy. Část Romů se provozováním hudby živila již v indické pravlasti. Základem této teorie je příbuznost některých romských skupin se současnými indickými Dómy. Teorie je podložena také jazykovou příbuzností. Domové nebyli pouhou sociální skupinou, ale etnickým společenstvím, kde vedle sebe existovalo množství kast – džátí. Ty byly monoprofesní, celé generace se zabývali jedním řemeslem, povoláním. Především provozovali hudbu, obchodovali, byli to tkalci, kováři, košíkáři, výrobcové sítí, artisti a další umělci.

První zmínky o pobytu prvních Romů v oblasti Evropy nám nedokladují, že by se živila hudebním povoláním, především proto, že se zachovalo jen velmi málo písemných zpráv. Předpokládá se, že hudba jako zaměstnání se přenášela v rodinách z generace na generaci a postupně se na provozování hudby specializovali celé kasty. Umění si předávali osobně, mladší se učil od staršího, méně zkušený od více zkušeného. Nejvíce muzikantů bylo později známo v Uhersku, Rusku, Rumunsku a Španělsku. Z dlouhého soupisu sčítání cikánů, jež byl sepsán roku 1893 v Uhersku, se píše o 36 000 Romech, přičemž je uvedeno, že hudbou se jich živilo 4 062. Rodiny muzikantů zaujímaly ve společenském žebříčku Romů nejvyšší příčku, tudíž byly i nejlépe zabezpečeny materiálně. Jejich nadání tak Romům umožnilo pohybovat se ve vyšší společnosti bohatých lidí. Sice tam zaujímali postavení sloužících, ale jejich vystoupení byla velice žádaná a nechyběla snad u žádného šlechtického dvora. Od konce 18. století můžeme na území Uherska sledovat dvě skupiny romských hudebníků. První skupinou byli hudebníci z venkova a hudební profese byla pouze jejich občasnou, sezónní a doplňkovou profesí (zdrojem obživy).

Tito Romové hráli různé své úpravy lidových písní místního obyvatelstva. V některých oblastech východního Slovenska se Romové považují dokonce za hlavní nositele a udržovatele slovenské lidové kultury. Druhou skupinou se stali městští profesionální muzikanti, kteří vynikali jedinečnou virtuozitou a kteří se uplatňovali především v oblasti kavárenské hudby.

Získali tu největší společenskou prestiž, když publiku předváděli úpravy operních předeher i klasický repertoár. Zejména sólová vystoupení kapelníků / primášů byla velice technicky a virtuózně výjimečná. Tato skupina Romů se v kultuře zcela přizpůsobila majoritní společnosti.

Je pravda, že současné romské hudební skupiny nehrají tolik tradiční čardáše a táhlé písne hallgató, a tak se může zdát, že v romské hudbě je stále méně a méně původních znaků. Historie romského vstřebávání podnětů z okolních – a třeba i vzdálenějších – kultur a jejich přetavování do nového hudebního jazyka je stejně stará jako romské provozování hudby vůbec. Přestože počty romských hudebníků – lavutára – se již značně snížili a jejich role se do určité míry změnila, jsou stále váženi a vyhledáváni. Za pravou romskou hudbu společnost považuje produkci cikánských kapel, hrajících na objednávku především majoritní společnosti v městských kavárnách, na svatbách apod. Hudebníci, pro které bylo jejich hraní zdrojem obživy, se tak museli přizpůsobit požadavkům zadavatelů a hrát, takový repertoár, který se líbil a byl žádaný. Proto původně romská píseň získávala podobu populární písně, taneční písně pro neromské publikum, anebo naopak se základem stala lidová píseň majority, a ta se stylizovala a přetvářela podle romských hudebních specifik. Na romských písních se tedy můžeme setkat s jevem prolínání se kultury romské a majoritní. Autentickou romskou hudbu nalezneme pouze v přirozeném prostředí romských komunit, kde písně existují a žijí ve své ryzí podobě, oproštěny od úprav a stylizací pro neromské publikum. Tam, kde je hudba součástí života obyčejných lidí a doprovází je každý den, je vyústěním jejich radosti i bolesti a dalších pocitů, které se tak z jejich srdcí přirozeně hudbou dostávají na povrch.

Romská hudba je v majoritní společnosti známá více než cokoli jiného. Zeptáme-li se Romů, kdo mezi nimi umí zpívat, často si vyslechneme odpověď „My umíme zpívat všichni“. Název „cikánská muzika“ označuje dokonce i sestavu s příznačným repertoárem, v níž ani nemusí žádný Rom hrát.

Když se řekne romská hudba, napadne nás hned několik otázek – například „Co budeme nazývat romskou hudbou?“. Romskou hudbu můžeme chápat jako hudbu, kterou Romové provozují jako jedno ze svých tradičních zaměstnání a na straně druhé jí můžeme brát jako „vlastní“ hudbu Romů, oblast tedy ta, kterou provozují sami pro sebe. Dalo by se ale říci, že o povaze romské kultury vypovídá spíše oblast druhá. Romové si tuto hudbu opravdu rádi zpívají, tančí při ní, hrají a zároveň učí svoje děti a vnoučata této hudbě. Davidová říká, že: „Romská hudba je hudba Romů pro Romy“ (1999, s.59). Další otázka, která se nabízí, může znít „Jaká je romská hudba?“. Nebudeme se zabývat hudbou mimoevropskou, ale pouze romskou hudbou v Evropě. Hudební projevy se rozrůznily do čtyř oblastí: ruské, balkánské, španělské a maďarské.

V Rusku se hrály romské romance, zpívané příznačným způsobem, v němž se střídá sólista a dvouhlasý smíšený sbor za doprovodu kytary nebo akordeonu. Na Balkáně, v Řecku, Makedonii, Bulharsku i v Kosovu je hudba silně ovlivněna lidovou tradicí Předního východu. Obvykle je základem hobojoovitý nástroj, který se jmenuje zurna a velký dvoublanný buben. V poslední době zurnu vystřídal klarinet nebo tárogató, což je kovová obdoba klarinetu. Navíc se romské kapely přeměnily v soubory žestových nástrojů, vlastně se z nich stala taková obdoba naší „dechovky“. O romské hudbě ve Španělsku si můžeme říct, že romská hudba se podílela na vzniku španělského flamenca. Z Maďarského folkloru byl převzat folklor slovenský, s nímž se setkáváme na našem území a na Slovensku. První skupinou jsou písně k poslechu. Ty jsou pomalé, bez pevného metra. Druhou skupinu tvoří písně taneční, rychlé, rytmické, v sudém metru. Nejpodstatnějším rysem romských lidových písní je variabilita. Odlišná je podoba slok, provedení od provedení, což znamená, že tutéž píseň zpívá každý zpěvák jinak. Po stránce obsahové jsou tradiční písně čistou lidovou poezií, v níž se obrací radost i bolest a všechny životní hodnoty, které do nich její tvůrci vkládají. Častými slovy v textech jsou: černá, jakožto symbol smutku a žalu, země je dalším slovem.

Dnes je mezi Romy rozšířená píseň „Čhajori romani“, po přidání strofy „Andr-oda taboris...“ se stala po válce jakousi „romskou hymnou v našich zemích.

Olašští Romové zpívají hlavně písně epické. Jejich texty popisují skutečný život Romů, spojený dříve s kočováním a nějakými událostmi. Specifická je i tvorba nových textů, v nichž Romové vyjadřují své pocity a postavení. U tanečních písní jsou texty jednodušší, krátké a mnohdy se opakující melodie. U usedlých Romů to jsou známé čardáše, u olašských Romů „čapáše“, doprovázené rytmickými zvuky a hekáním lidských hlasů, podupáváním, klepáním na různé předměty a luskáním prstů.

Romská hudba je velkým bohatstvím Romů. Jejich muzikálnost a schopnost skládat písně přetrvává a dále se rozvíjí v tvorbě nové mladé generace. V současnosti v hudebním průmyslu u nás pracuje mnoho mladých, nadaných romských zpěváků, kteří se proslavili díky mnoha hudebním soutěžím. Patří mezi ně například: Vlasta Horváth, vítěz druhé řady Superstar, Radek „Gipsy“ Banga ze skupiny Gipsy.cz, Jan Bendig, Monika Bagárová a další. Ačkoli se v dnešní době již pomaličku vytrácí tradičnost romské hudby, stále však přetrvává romská muzikálnost a láska Romů k hudbě.

Obecně podle odborného názoru jde úroveň hudby, kterou Romové poslouchají, dolů. Je to dáno nízkou úrovní textů, hudebních schopností v podobě vlastního tvůrčího uměleckého podání a technického provedení. Mezi Romy v zahraničí je možné spatřit řadu famózních instrumentalistů. Příkladem toho jsou například Janoškovci ze Slovenska, kteří objíždí světová podia a jejich styl hudby už se dnes označuje jako „Janoška styl“. Vystupují v operách, hrají s významnými českými jazzmany. Jsou vzdělaní, mají jasné místo ve vídeňské filharmonii. Znáмым romským hudebníkem je dále například Biréli Lagrène, jeden z nejlepších kytaristů na světě z Francie, který začínal na hudbě Djanga Reinhardta, dalšího významného muzikanta.

Romská hudba se nejvíce přenáší v rodinách, z otce na syna, z matky na dceru. Důkazem toho je například existence tří rodinných klanů hudebních interpretů – Bagárovci, Lazokovci a Horvátovci, kteří hrají cimbálovku na Moravě. Další velmi silnou stopu v romské hudbě v ČR má Ida Kellarová společně s legendárním dětským pěveckým sborem Čhavorenge. I sami Romové nehrají jen svou hudbu, ale díky cestování a svým předsudkům i jiné žánry, a mnohdy výrazně ovlivnili i hudbu jiných národů. Romové prostě s hudbou vyrůstají a žijí s ní. Dalo by se říci, že pokud někde vidí zmínku, že vystoupí „Rom“, spousta z Romů to vnímá jako povinnost. Kdo jiný by jim měl přece tleskat, než Romové? Aktuálně je nejsilnější skupina romských hudebníků v Bratislavě, kam se sjeli ze všech koutů Slovenska. Velká část z nich je ale vzdělaná a hrají folklor, mnohdy hrají maďarskou nebo slovenskou hudbu. Jsou ale i Romové, kteří se zabývají modernější hudbou. Největší zájem je o styl romské hudby – Django, pojmenovaný podle Reinherdta Djanga, francouzského jazzového kytaristy. Django hrál swing jazz, dal tomu svůj rytmus a harmonie. Dnes ho mnoho orchestrů napodobuje a předělává současný pop do jeho stylu. Hrají ho ale světoví kytaristé a stále se těší velké oblibě. Reinherdt Djanga doprovázel houslista Stéphane Grappelli. Společně v té době byli jedni z nejlepších na světě v rámci svého žánru. Těžko říct, jaká je romská hudba v základu. Ve Francii je to django styl, ve Španělsku je to flamenco, což je národní hudbou, ale hrají to Romové. Na jihu Španělska jsou ještě obohaceni o arabské rytmy z dřívějších dob. Hraje se bez trsátka, hodně se používá palec, harmonie i rytmy jsou jiné. V Česku je romská hudba hodně ovlivněna Maďary a Rumuny, kteří do ČR primárně přivedli lidovou hudbu. Vedle toho se můžete setkat i s tureckými či řeckými vlivy. V romských písních se zejména zpívá o lásce a zamilovanosti, jak má kdo koho rád. V maďarských lidových písních se najde i obsah blízký až k poezii. Písně mají okolo 7 akordů, ale zjednodušují se, a písně se hrají i na 4 akordy. Vlastní kategorií jsou „cestovní“ písně, jež si drží starší generace. Zpívají v nich o svých cestách, s čím se museli potýkat, co objevili nového a podobně. Hudebníků ale mezi nimi mnoho v této době nebylo, takže i skladba písní není úplně hudební – byli to spíš zpěváci s rytmickými nástroji. Naopak maďarští zástupci cestovat přestali a usadili se. Dá se konstatovat, že Romové, kteří cestovali a byli skvělými muzikanty, okoukali způsoby chování a odlišný způsob života. Dá se uzavřít, že kdo pochází z hudební rodiny s dlouhodobou tradicí, ten má už geneticky jinak postavený „hudební“ pohled na svět.

5. Použitá metoda

Analýza je zpracována na základě metod – vyhledávací (10 %), vlastního poznání a praktických zkušeností zpracovatele a jeho spolupracovníků (30 %), studia bakalářských a magisterských prací v ČR (10 %), osobních rozhovorů 13 členů romské hudební skupiny Imperio, pořadatele mezinárodního romského festivalu v Novém Jičíně – Skalky Vincenta Šándora (15 %), ředitele Romské zaměstnanecké agentury Aleše Barana (15 %) a jednatele sociálního podniku I Am The Sound s.r.o., technického zabezpečovatele řady mezinárodních a národních romských kulturních hudebních akcí v ČR Maxmiliána Reichela (20 %).

6. Stav romské hudební kultury v ČR

Obecně je známo, že všeobecně mají Romové hudbu rodově uloženou v genech a ta se přenáší z generace na generaci. Pokud je zpracovateli známo, v ČR neexistují žádné statistiky, přehledy či analýzy o romské hudební kultuře v ČR. Proto zpracování analýzy bylo pro zpracovatele výzvou. Zpracovatel se na základě vstupních informací rozhodl analýzu zaměřit na popis profesionální, poloprofesionální, amatérské a neformální romské hudební scény v ČR.

6.1. Romská profesionální hudební scéna

Podle zpracovatele romskou hudební scénu v ČR tvoří v současné době přibližně 6 profesionálních umělců v oblasti hudby (hudební skupiny Terne Čhave, Monika Bagárová, Rytmus, Ida Kelarová, Tomáš Kačo atd.) a 2 profesionální pořadatelé mezinárodního romského festivalu Khamoro (www.khamoro.cz) a Akademie La Sophia – mezinárodní hudební soutěž dětských a mládežnických talentů v řadě sociálních rodin. Zařazením do této kategorie vedlo zpracovatele stanovené kritérium, že uvedení zástupci mají více jak 50 % svých příjmů z kulturní profesionální činnosti.

6.2. Romská poloprofesionální hudební scéna

Podle odborných vstupních informací a vlastního odhadu zpracovatel predikuje, že v ČR působí kolem 30 poloprofesionálních romských hudebních umělců, a 4 poloprofesionální pořadatelé romských hudebních akcí. Predikce počtů do této kategorie vedlo zpracovatele stanovené úvahové kritérium, že zástupci této skupiny mají více jak 10 % a maximálně 50 % svých příjmů z kulturní poloprofesionální činnosti a tato činnost není hlavním zdrojem jejich obživy (vedle toho vykonávají jinou pracovní či podnikatelskou činnost odlišnou od hudební činnosti). Zpracovatel přitom vycházel z teritoriálního působení Romů v rámci ČR, kdy Romové se všeobecně zdržují ve všech 13 krajích ČR a povětšinou členové skupin tvoří u Romů jejich příbuzní a pochází i z několika krajů současně. Svůj odborný odhad zpracovatel názorně opírá i na konkrétním příkladu zastoupení romských poloprofesionálních umělců v ČR ve městě Přerov (sídlo zpracovatele) s počtem cca 40000 obyvatel, kdy z tohoto počtu tvoří Romové zhruba 3800 osob. Ve městě Přerov působí i poloprofesionální romská hudební skupina Imperio.

6.3. Romská amatérská a neformální hudební scéna

Počet subjektů působících na poli amatérské a neformální romské kulturní scény v ČR je zdaleka nejvyšší. Tvoří ho především amatérské romské hudební skupiny, romští umělci a kulturní manažeři, kteří nevykazují za svou uměleckou činnost žádné příjmy či jejich příjmy tvoří max. 10 % z jejich příjmů a vesměs pokryjí jejich náklady spojené s jejich kulturní činností. Ve většině případů musí svoji činnost dotovat z vlastních jiných příjmů pocházejících z republikových a municipálních dotací a z příjmů z pracovní a podnikatelské činnosti. Další skupinu této kategorie tvoří romští umělci, kteří působí neformálně. Jde o romské kluby a střediska volného času, například je to opět město Přerov, kde aktivně působí neformální pěvecká a taneční skupina Romani Voja a pěvecký kroužek při Charita Přerov. Zpracovatel analýzy predikuje, že v ČR k této skupině patří kolem 780 subjektů, přičemž 390 subjektů tvoří romští umělci a kulturní manažeři a 390 subjektů tvoří romští neformální umělci. Svoji odbornou úvahu zpracovatel opřel opět názorně o situaci ve městě Přerov, kde působí 2 amatérské a 2 neformální romské hudební skupiny. Zpracovatel pak predikuje, že průměrně pak může v každém kraji působit průměrně 60 romských kulturních subjektů (z toho 30 subjektů reprezentujících romské hudební skupiny, romské umělce a kulturní manažery a 30 subjektů reprezentujících neformální romské umělce).

7. Charakteristika cílových skupin analýzy

Cílovými skupinami jsou:

- primárně 3 zaměstnanci spolku a 13 romských hudebních těles,
- sekundárně široká veřejnost v ČR i v zahraničí,
- odborná kulturní veřejnost a romští hudební a nehmudební umělci (nečlenové spolku).

7.1. Zaměstnanci spolku a 13 romských hudebních spolků

Potřeby této cílové skupiny jsou:

- odborný a profesní růst v digitálních, finančních, PR a kulturních oborech,
- získat kontakty na odborníky z kulturně-kreativního průmyslu,
- výměna příkladů dobré (i špatné) praxe mezi romskými hudebními subjekty a obdobnými hudebně-kulturními a profesními platformami.

7.2. Veřejnost v ČR i zahraničí

Potřeby této cílové skupiny jsou:

- získat objektivní informace o romské hudební kultuře v ČR,
- získat informace o konání republikových a regionálních romských hudebních kulturních akcích.

7.3. Odborná kulturní veřejnost

Potřeby této cílové skupiny jsou:

- získat kontakty na romské hudební umělce a pořadatele romských kulturních akcí,
- získat společnou diskusní nezávislou platformu o romské hudební kultuře v ČR
- získat relevantní informace o romské hudební kultuře v ČR.

8. Přehled hlavních reprezentantů cílových skupin

8.1. Profesionální romští umělci a pořadatelé

- **Monika Bagárová**

V roce 2009 se účastnila soutěže Česko Slovenská SuperStar a umístila se na 5. místě. Hned několik měsíců po účasti v této soutěži, roku 2010, začala spolupracovat s Robem Opatovským, s nímž nazpívala píseň Prší, která měla obrovský úspěch nejen na serveru Youtube, ale i ve vysílání MTV, kam se probíjela. V následujícím roce 2011 vydala své debutové album s názvem Shining, které obsahuje 11 soulových písní včetně písně „Ve dvou“ z pohádky Čertova nevěsta. Další píseň z této pohádky, skladbu „Chci“, nazpívala Monika Bagárová s Benem Cristovaem. Její celoroční snaha byla po zásluze odměněna a Monika získala titul Skokan roku 2011 na předávání cen Český Slavík Mattoni. V roce 2012 ji režisér Ján Sebechlebský obsadil do vedlejší role modelky romantického televizního filmu Definice lásky.

Roku 2013 vydala Monika skladbu „Let Me Love U“, který byl předzvěstí druhého alba. K této písni natočila ve spolupráci s KUNES video production videoklip. Roku 2014 odjela na několik dní na Slovensko, kde se svým kamarádem Igorem Kmetěm natočila duet k písni „Skús zabudnúť“. Stala se také tváří letní soutěže Evropy 2 o zájezdy na ostrov Ibiza. Tento rok natočila také letní mix ke své písni „Let Me Love U“, s DJ Brianem. V roce 2018 se stala účastnicí 9. řady soutěže StarDance ...když hvězdy tančí, v níž skončila na 10. místě. V roce 2020 se stala porotkyní 6. řady soutěže Česko Slovenská SuperStar.

Zdroj:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Monika_Bagárová

<http://www.bagarova.cz>

<https://www.facebook.com/Monika.Bagarova.Music>

<https://www.instagram.com/bagarovamonika>

<https://www.youtube.com/@MonikaBagarovaMB>

- **Rytmus**

Rytmus, vlastním jménem **Patrik Vrbovský**, je označován za jednoho z nejnadanějších ve svém oboru. Vyznačuje se hlubokým hlasem. Rapoval už v první polovině 90. let na kultovní výběrovce slovenského hip-hopu Zvuk ulice. V roce 2006 vydal sólové album Bengoro. V uskupení Kontrafakt se pak jednalo hlavně o singl Kontrafakt, mixtape Tri špinavé mená (2003) a alba E.R.A.(2004) a Bozk na rozlúčku (2007). V roce 2008 vydal desku Si zabil, o rok později album Král (song „Zlatokopky“) a v 2011 album Fenomén (song „Deti stratenej generácie“). Začátkem března 2011 byla v čase televizního přenosu ze soutěže Miss Universe 2011 poprvé prezentovaná skladba Technotronic Flow, která se objevila na sólovém albu DJ Mad Skilla, který ji produkoval. 25. března 2011 se uskutečnila v bratislavském klubu Dopler premiéra klipu ke kontroverzní skladbě „Jebe“.

Této premiéře předcházely asi devítisekundový sestřih tohoto videoklipu, který Rytmus prezentoval na své oficiální stránce na sociální síti Facebook. Na Youtube zhlédlo klip přes 6 mil. diváků. Písničku s názvem „Jebe“ odvysílala stanice Evropa 2 a hudební televize Óčko, která ji nasadila do své hitparády. V roce 2012 spatřila světlo světa další deska Jediní čo hřeši. Na konci listopadu 2016 vydal album Krstný otec – přes 30 000 prodaných hudebních nosičů.

V prosinci 2016 složil sublabel Pozor Records, kde se chce věnovat hlavně hledání nových talentů. Prvním interpretem pod značkou se v březnu 2017 stál P.A.T. Pouličný Autor Tónov.

Zdroj:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Rytmus_\(rapper\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Rytmus_(rapper))

<https://www.facebook.com/Rytmusjapan>

<https://www.instagram.com/rytmusking>

<https://www.youtube.com/@DONFANTASTICKYPESS/>

- **Ida Kellarová**

Ida Kellarová, rozená Ida Bittová, je romská zpěvačka, muzikantka a sbormistryně, sestra zpěvačky a herečky Ivy Bittové. Je z národnostně smíšené rodiny – otec Koloman Bitto byl známý romský muzikant, původem z jižního Slovenska; matka Ludmila, učitelka v mateřské školce, pocházela ze Slováků. Studovala lidovou školu umění v Opavě a na Janáčkově konzervatoři v Brně (studovala hru na klavír a violoncello). V letech 1975-1982 působila jako herečka a zpěvačka v Divadle na pro provázku v Brně. V roce 1982 se přestěhovala za manželem do Walesu. V roce 1985 odjela do Dánska, kde začala koncertovat a učit romské písně. Později působila v Norsku a opět ve Walesu. V roce 1995 se vrátila do ČR. V Bystrém na Českomoravské vrchovině založila Mezinárodní školu pro lidský hlas.

Organizuje mezinárodní workshopy, multietnické projekty, romský festival Gypsy Celebration Hartmanice a v různých zemích zakládá pěvecké sbory s repertoárem romských písní Apsora. V roce 1999 vytvořila spolu se svým nynějším partnerem Desideriem Duždou skupinu Romano Rat („Romská krev“), s níž koncertuje po celém světě.

Zdroj:

<https://kellarova.com/cs/>

<https://www.facebook.com/kellarova>

<https://www.instagram.com/idakellarova>

<https://www.youtube.com/@idakellarova7712>

- **Jan Bendig**

Je český zpěvák romské národnosti. V dětském věku navštěvoval chlapecký pěvecký sbor Boni Pueri. Na Mezinárodní konzervatoři v Praze studoval obor Populární zpěv. Od 12 let žil s rodinou tři roky v anglickém Liverpoolu. V tomto období vystupoval s kapelou otce Gipsy Brothers. V roce 2008 vyhrál v Liverpoolu pěveckou soutěž Academy Idol. Z Velké Británie se s rodinou vrátil do České republiky. V roce 2009 se zúčastnil první řady pěvecké soutěže Česko Slovenská SuperStar, v níž postoupil do 7. finálového kola a obsadil tak celkově 4. místo. Po soutěži se začal věnovat samostatné hudební kariéře. Účinkoval na společenských akcích typu České Miss a Muž roku, zúčastnil se charitativních a benefičních koncertů. Roku 2010 se zpěvačkou Ewou Farnou nazpíval titulní píseň k hudebnímu filmu Camp Rock 2: Velký koncert.

Podílel se také na vzniku písně a videoklipu k filmu Bastardi. V druhém díle si zde zahrál dokonce menší roli. O rok později ztvárnil hlavní roli v komedii Školní výlet. V roce 2010 se stal hostem vánočního koncertu Hany Zagorové v pražské Lucerně. V témže roku obdržel nominaci v kategorii Objev roku v hudební anketě Český Slavík Mattoni. Osmnácté narozeniny oslavil v pražském Paláci Ilusion, kam pozval řadu kolegů, a kde také představil debutový videoklip k singlu „Sweet 17“.

Zdroj:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Bendig

<https://www.facebook.com/JanBendig.OfficialSite>

<https://www.instagram.com/bendigjan>

<https://www.youtube.com/@JanBendigOfficial>

- **Tomáš Kačo**

Je klavírní virtuoz světového formátu. Vyrůstal v malém dvoupokojovém bytě s jedenácti sourozenci. Nikdo z členů rodiny ani z předků neměl co do činění s profesionálním hraním a klasická hudba všechny zcela mījela, přesto se dostal na nejslavnější hudební školu planety Berklee College of Music v Bostonu. O pár let později vyprodal jednu z nejslavnějších koncertních síní světa Carnegie Hall, natáčí v hollywoodských studiích a jeho koncerty a projekty vzbuzují značná očekávání. Improvizace je Kačovou signaturou, ceněnou poznávací značkou. Fúzováním klasiky, jazzu a romské muziky si klavírista vytvořil osobitý styl, kritiky označovaný z „sui generis“, tedy za něco zcela specifického.

K improvizaci sklouzával prakticky od samého počátku, už jako kluk na ZUŠce měnil noty zadaných skladeb a zlobil tím učitele, později profesory na konzervatoři a na HAMU, kterou vystudoval před Berklee. S odstupem času pochopil, že učitelé chtěli, aby naplnil a naučil se uspořádání a systém, který je v klasice nezbytný. Na druhou stranu ja ale rád, že vydržel být raubířem a nikdy se této svázanosti úplně nepodřídil. I do Beethovena a Mozarta propašovával extra noty a akordy, narušoval zavedené osnovy, nenechal se strčit do krabičky. Díky tomu má dnes svou značku. Jde jej charakterizovat jako muže, který znejistuje obvyklé pořádky a bourá řád. Jeho velkým snem je koncert s Berlínskou filharmonií.

Zdroj:

<https://forbes.cz/kaco-z-maleho-bytu-s-jedenacti-sourozenci-az-do-rudolfina/>

<https://www.tomaskaco.com/>

<https://www.facebook.com/TomaskacoFanPage/>

<https://www.instagram.com/tomaskaco/>

<https://www.youtube.com/@MrTominik>

• Terne Čhave

Kapela Terne Čhave představuje na české i evropské hudební scéně zcela jedinečný fenomén. Jako jedna z mála romských kapel se totiž již od počátků, které sahají do 80. let, drží svých romských kořenů, nespokojí se však s nekonečnými variacemi na klasické čardáše, ale vydává se na svébytnou cestu do různých hudebních oblastí. Jejich vývoj tak směřuje od folku přes world music až po styl, který si příznačně nazvali Rom'n'Roll. Tento přístup jim v roce 2009 přinesl ocenění Anděl za desku More, love! Potřeba hledání výrazu, který by odrážel nejen hudební zkušenost, ale i individuální pohled na svět jednotlivých členů kapely vede k tomu, že se v jejich hudbě kromě tradičních romských motivů odráží i prvky jiných stylů nebo energie ulice (kterou do kapely před dvěma lety přinesli Kubové z dechové sekce).

Romství proniká zejména do textů, které jsou psány v romštině a ve kterých zpívají o místě Romů (a všech lidí) v dnešním neustále se měnícím světě, o hledání vlastní cesty a identity, ale i o tématech, jako jsou peníze nebo práce (nebo třeba i halušky). Inspiraci čerpají z vlastních bohatých zkušeností a příběhů, které pronikají do jejich životů, díky čemuž jsou texty autentické, bez ohraných klišé nebo patosu.

Zdroj:

<https://bandzone.cz/ternechave>

<https://www.ternechave.com/>

<https://www.facebook.com/ternechave/>

<https://www.instagram.com/ternechave>

<https://www.youtube.com/TerneChave>

8.2. Poloprofesionální romští umělci a pořadatelé

Jako příklad zde uvádíme hudební CV romské hudební skupiny Imperio.

Jsme romská kapela Imperio z Přerova bohatou s hudební praxí a zkušeností. Máme za sebou množství vystoupení na Moravě, v Čechách i v zahraničí. Můžeme se pochlubit účastí na světových festivalech v Čechách, Slovensku, Polsku, Německu, Řecku, Litvě, Lotyšsku a v neposlední řadě i v televizním OČKU a ČT.

Hrajeme písně především z vlastního repertoáru a romské lidové písně. Místem našich vystoupení jsou festivaly, kluby, rauty, plesy a různé soukromé a veřejné akce. Kapela hraje pod záštitou Imperio, z.s.

<https://www.imperio.estranky.cz>

<https://bandzone.cz/prerovimperio>

Jako příklad poloprofesionálních pořadatelů romských festivalů v ČR můžeme uvést:

- Mezinárodní Romfest Skalky, Nový Jičín
- Mezinárodní Romfest, Ostrava, www.romfest.cz

8.3. Neprofesionální romští umělci a pořadatelé

- **Dušan Mirga (Karviná)**

Dušan Mirga, 41 let, pochází z Přerova nyní bydlí v Karviné. Zpěvu se věnuje od 16 let, působí v mnoha romských kapelách a hudebních projektech. V současné době hraje a vystupuje sám na half playback, nebo příležitostně, když ho pozve jiná kapela na hostování. Zpívá především romské písně a věnuje se i vlastní tvorbě. Má na kontě již pár hudebních videoklipů v rámci spolupráce.

Dušana jsme oslovili prostřednictvím facebooku. Přijel v lednu do Přerova na konzultaci. Byl mu představen projekt a dohodli jsme na termínech natáčení a výběru písní. Na konzultaci přijelo v daný termín více oslovených a byl vybrán právě Dušan pro svůj talent a umění.

Video medailonek - Dušan Mirga - Mek Terne Samas - <https://youtu.be/qNz3h5ul2p8>

SWOT ANALÝZA	1. DUŠAN MIRGA - zpěv
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Zkušenosti ze zahraničních kulturních akcí	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu
Člen odborné kulturní platformy Asociace romských hudebních umělců v ČR	Založení profilu na dalších sociálních sítích
Poloprofesionální hudební zkušenost	Účast na mezinárodních kulturních akcích
Kontakty mezi poloprofesionálními romskými hudebníky.	Možnost profesionální činnosti
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování	Málo podpory od rodiny
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti díky nedostatku financí
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Finanční krize, soukromá i rodinná
Založení vlastní hudební skupiny	Syndrom vyhoření

- **Gypsy Werk (Třinec)**

Kapela pochází z Třince na kontě má spoustu koncertů a akcí. Hrají spolu už přes 20 let. Kapelou prošlo mnoho členů a nyní se to hodně omladilo. Z původní formace zůstali pouze 3 členové. Kapela hraje ve stylu jazz-funky. Působí hlavně v Moravskoslezském kraji.

Kapelu jsme oslovili prostřednictvím spřízněných přátel. Přijeli v lednu do Přerova na konzultaci. Byli jim představen projekt a dohodli jsme na termínech natáčení a výběru písní. Na konzultaci přijelo v daný termín více oslovených kapel a byli vybráni právě GYPSY WERK, poněvadž jsou ve svém stylu široko daleko nejlepší a mají již poloprofesionální přístup. Hlavně členové hýří velkým talentem.

Video medailonek - Gypsy Werk - improvizace - <https://youtu.be/CD4-eO8hswg>

SWOT ANALÝZA	2. GIPSY WERK - hudební skupina
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Zkušenosti ze zahraničních kulturních akcí	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu skupiny
Člen odborné kulturní platformy Asociace romských hudebních umělců v ČR	Založení profilu skupiny na dalších sociálních sítích
Poloprofesionální hudební zkušenost	Účast skupiny na mezinárodních kulturních akcích
Vlastní zkušebna	Roztříštěnost hudebníků skupiny z více krajů ČR
Zapojení do česko-norského kulturního projektu	Možnost profesionální činnosti
	Možnost zahraničních stáží manažerů a členů skupiny
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů	Neproloužení doby pronájmu zkušebny zdarma
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti klíčových členů skupiny
Roztříštěnost hudebníků skupiny z více krajů ČR	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár skupiny
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Neochota se scházet na zkoušky, zánik kapely
Pořízení vyhovujícího dopravního prostředku v podobě dodávky pro převoz členů a nástrojů	Rozpad kapely
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem	
PR prezentace skupiny	

- **Pavel Turči Mirga (Přerov)**

Pavel Mirga, 56 let, každý ho zná pod jménem „Turčí“. Hraje již od malička na kytaru, působí v mnoha hudebních tělesech. Za svou kariéru působil v mnoha projektech, nyní hraje v kapele **ESMERALDA**, **MAGIC MELODIC**, **TURČI ONE MAN SHOW**, hostoval v kapele **Imperio**, jeho životním idolem je Gary Moore a snaží se požívat jeho techniku ve vlastní tvorbě.

Pavla Mirgu jsme oslovili prostřednictvím telefonu. V lednu přišel do Přerova na konzultaci. Byl mu představen projekt a dohodli jsme na termínech natáčení a výběru písni. Pavel hned souhlasil a my také, poněvadž nám ukázal hned na konkurzu své umění, které nás hodně potěšilo.

Video medailonek - Pavel Turči Mirga - Gary Moore - <https://youtu.be/0tsOpuc400E>

SWOT ANALÝZA	3. PAVEL TURČI MIRGA - kytara
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Zkušenosti ze zahraničních kulturních akcí	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu
Člen odborné kulturní platformy Asociace romských hudebních umělců v ČR	Založení profilu na dalších sociálních sítích
Poloprofesionální hudební zkušenost	Účast na mezinárodních kulturních akcích
Kontakty mezi poloprofesionálními romskými hudebníky.	Slabá motivace se nadále rozvíjet
Dlouhodobá účast v muzikantském prostředí	Možnost profesionální činnosti
Kvalitní a vysoká muzikantská úroveň	
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování	Málo podpory od rodiny
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti díky nedostatku financí
Více se zapojení do dalších hudebních projektů	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Finanční krize, soukromá i rodinná
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	Syndrom vyhoření
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem	Zdravotní stav
PR prezentace	

- **Gypsy Four Band (Prostějov)**

Je mladá začínající kapela složená ze 4 členů. Hrají spolu a zkouší cca 6 měsíců a připravují se na první koncerty. Hrají převážně romský pop a disko. Dva z nich stále navštěvují základní školu. Jejich věkový průměr je 18 let.

Kapelu jsme oslovili prostřednictvím emailu a facebooku. V lednu přišel do Přerova na konzultaci. Kapelu jsme vybrali ze všech přihlášených mladých kapel, kterých bylo 6. Byl jim představen projekt a dohodli jsme na termínech natáčení a výběru písní. Kapela souhlasila a my také, poněvadž nám ukázala hned na konkurzu své umění, byli jsme velice překvapeni a potěšeni.

Video medailonek - Gypsy Four Band - Soske Oda Baripen - <https://youtu.be/PLPiuLAY0qo>

SWOT ANALÝZA	4. GIPSY FOUR BAND - hudební skupina
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Mladí lidé s nadšením něco dokázat.	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu skupiny
Silná podpora rodiny	Založení profilu skupiny na sociálních sítích
Poloprofesionální hudební zkušenost	Účast skupiny na mezinárodních kulturních akcích
Vlastní zkušebna	Roztříštěnost hudebníků skupiny z více krajů ČR
Zapojení do česko-norského kulturního projektu	Možnost profesionální činnosti
Dobrá znalost anglického jazyka některých hudebníků.	Málo finančních zdrojů se dále rozvíjet
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů	Neprodloužení doby pronájmu zkušebny zdarma
Neprofesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti klíčových členů skupiny
Roztříštěnost hudebníků skupiny z více krajů ČR	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár skupiny
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Ukončení činnosti kvůli práci - zdraví
Pořízení vyhovujícího dopravního prostředku v podobě dodávky pro převoz členů a nástrojů	
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem	
Možnost zahraničních stáží členů skupiny	
PR prezentace skupiny	

- **Daniel Horváth (Ostrava)**

Daniel Horváth, 19 let, od mala byl vedený k hudbě. Ve svých 12 letech dostal svůj první saxofon od dědy a babičky. Poté začal chodit do ZUŠ Sologubova v Ostravě, kde studoval do svých 15 let. Poté podal přihlášku na Janáčkovou konzervatoř v Ostravě, obor klasický saxofon, kde studuje a je ve 3. ročníku. Hudba je jeho život. Zatím hraje příležitostně s kamarády a hostuje v některých kapelách. Nyní se věnuje svému malému dítěti.

Daniela jsme oslovili prostřednictvím facebooku. Přijel v lednu do Přerova na konzultaci. Byl mu představen projekt a dohodli jsme na termínech natáčení a výběru písni. Hned se nám zalíbil pro svou zapálenost do hudby a k situaci v rámci projektu, byl velice ochotný. Na konzultaci přijelo v daný termín více oslovených a byl vybrán právě Daniel pro svůj talent a umění.

Video medailonek - Daniel Horváth - saxofon improvizace - <https://youtu.be/P5EtfjhW9hk>

SWOT ANALÝZA	5. DANIEL HORVÁTH - saxofon
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Velké hudební zkušenosti z konzervatoře	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu
Vlivné kontakty mezi hudebníky a mnoho kamarádů z konzervatoře	Založení profilu na dalších sociálních sítích
Poloprofesionální hudební zkušenost	Účast na mezinárodních kulturních akcích
Umí tvořit vlastní hudbu	Možnost profesionální činnosti
Dobrá práce na pc s nahrávacími programy	
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování	Malá podpora rodiny
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti díky nedostatku financí
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Finanční krize, soukromá i rodinná
PR prezentace	Syndrom vyhoření
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem	

- **Lionel Lalík (Olomouc)**

Lionel, 10 let, bydlí v Olomouci s rodiči a od 6 let ho vedou k hudbě. Momentálně se věnuje zpěvu i s ostatními sourozenci, převážně romské hudbě. Pomalu začíná i hrát na klávesy, chtěl by v hudbě pokračovat a hlavně studovat.

Lionela jsme oslovili prostřednictvím facebooku. Přijel v lednu do Přerova na konzultaci se svým otcem a sourozenci. Byl mu představen projekt a dohodli jsme na termínech natáčení a výběru písní. Na konzultaci přijelo v daný termín více oslovených a byl vybrán právě Lionel pro svůj talent a malý věk, zajímalo nás, zda se s tím dokáže poprat a přijmout výzvu.

Video medailonek - Lionel Lalík - Pozerám sa - <https://youtu.be/qX3XKrDxJGs>

SWOT ANALÝZA		6. LIONEL LALÍK - zpěv	
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS		SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES	
Silná motivace dokázat něco.		Využití dotačních titulů pro kulturní podporu	
Velký talent, který chce dále rozvíjet		Založení profilu na dalších sociálních sítích	
Dobrá rodinná podpora, hlavně od otce.		Účast na mezinárodních kulturních akcích	
Kontakty mezi romskými hudebníky.		Možnost profesionální činnosti	
Ovládá PC			
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES		HROZBY - THREATS	
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování		Málo podpory od rodiny	
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube		Zanechání hudební činnosti díky nedostatku financí	
PR prezentace		Nezájem hudební veřejnosti o repertoár	
Nedostatek finančních prostředků na rozvoj činnosti		Finanční krize, soukromá i rodinná	
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením		Syndrom vyhoření	
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem			

- **Roman Kotlár (Český Těšín)**

Roman Kotlár, 45 let, pochází z Českého Těšína a je multiinstrumentalista, hraje na harmoniku, bicí, baskytaru, kytaru, klávesy. Hraje v mnoha hudebních tělesech na Moravě na různé nástroje od funky, jazzu, až k romské tradiční hudbě. Hudba je od mala jeho láska a životní styl.

Romana jsme oslovili prostřednictvím facebooku. Přijel v lednu do Přerova na konzultaci. Byl mu představen projekt a dohodli jsme na termínech natáčení a výběru písní. Hned se nám zalíbil pro svou zapálenost do hudby a k situaci v rámci projektu, byl velice ochotný. Na konzultaci přijelo v daný termín více oslovených a byl vybrán mezi jednotlivci a instrumentalisty právě Roman pro svůj talent a umění.

Video medailonek - Roman Kotlár - harmonika improvizace - https://youtu.be/WbOgUZLVu_8

SWOT ANALÝZA	7. ROMAN KOTLÁR - akordeon
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Dlouhodobá účast v muzikantském prostředí	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu
Podpora od rodiny	Založení profilu na dalších sociálních sítích
Poloprofesionální hudební zkušenost	Účast na mezinárodních kulturních akcích
Kontakty mezi poloprofesionálními romskými hudebníky	Slabá motivace se nadále rozvíjet
Vlastní doprava	Možnost profesionální činnosti
Kvalitní a vysoká muzikantská úroveň	Slabá motivace se nadále rozvíjet
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování	Málo podpory od rodiny
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti díky nedostatku financí
Více se zapojení do dalších hudebních projektů	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Finanční krize, soukromá i rodinná.
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	Syndrom vyhoření
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem	Zdravotní stav

- **Roman Band (Vrbátky)**

Roman a Roman, 26 a 24 let, spolu hrají a vystupují cca 1 rok, hrají převážně vlastní tvorbu ve stylu unplugged. Oba působí i v jiných hudebních tělesech a projektech. Oba studovali na ZUŠ Kroměříž a hudbě se věnují od mala.

Kapelu jsme oslovili prostřednictvím telefonu a facebooku. V lednu přišel do Přerova na konzultaci. Kapelu jsme vybrali ze všech přihlášených mladých kapel, kterých bylo 6. Byl jim představen projekt a dohodli jsme na termínech natáčení a výběru písní. Dvojice souhlasila a my také, poněvadž nám ukázala hned na konkurzu své umění, byli jsme velice překvapeni a potěšeni.

Video medailonek - Roman Band - Devla Phen Mange - <https://youtu.be/Q-tNhCjWTVQ>

SWOT ANALÝZA		8. ROMAN BAND - hudební skupina	
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS		SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES	
Mladí lidé s nadšením něco dokázat.		Využití dotačních titulů pro kulturní podporu	
Silná podpora rodiny		Založení profilu skupiny na dalších soc. sítích	
Poloprofesionální hudební zkušenost		Účast skupiny na mezinárodních kulturních akcích	
Vlastní zkušebna		Málo finančních zdrojů se dále rozvíjet	
Zapojení do česko-norského kulturního projektu		Možnost profesionální činnosti	
Ovládají anglický jazyk		Možnost zahraničních stáží manažerů a členů skupiny	
Tvoří vlastní hudbu a texty		Nedostatek příležitosti se hudebně vzdělávat	
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES		HROZBY - THREATS	
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování		Neproloužení doby pronájmu zkušebny zdarma	
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube		Zanechání hudební činnosti klíčových členů skupiny	
Roztříštěnost hudebníků skupiny z více krajů ČR		Nezájem hudební veřejnosti o repertoár skupiny	
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti		Ukončení činnosti kvůli, práci-zdraví	
Neexistence vyhovujícího dopravního prostředku v podobě dodávky pro převoz členů a nástrojů		Rozpad kapely	
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením			
Nábor nových muzikantů			
PR prezentace			
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem			

Výběru pro natáčení video medailonků se účastnili i další romští umělci, kteří však nebyli vybráni:

1. Josef Ištánek (Zlín)

SWOT ANALÝZA	1. náhradník - JOSEF IŠTÁNEK - zpěv
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Zkušenosti ze zahraničních kulturních akcí	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu
Velké zkušenosti na hudební scéně	Založení profilu na dalších sociálních sítích
Poloprofesionální hudební zkušenost	Účast na mezinárodních kulturních akcích
Kontakty mezi poloprofesionálními romskými hudebníky.	Málo času na realizaci projektu a zapojení se
Ovládá anglický jazyk	Možnost profesionální činnosti
Vlastní doprava	
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování	Málo podpory od rodiny
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti díky nedostatku financí
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Finanční krize, soukromá i rodinná
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem	Syndrom vyhoření
PR prezentace	časový tlak

2. Olymp (Přerov)

SWOT ANALÝZA	2. náhradník - OLYMP - hudební skupina
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Zkušenosti ze zahraničních kulturních akcí	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu skupiny
Dlouhodobá účast na hudební scéně	Založení profilu skupiny na dalších sociálních sítích
Poloprofesionální hudební zkušenost	Účast skupiny na mezinárodních kulturních akcích
Vlastní zkušebna	Nedostatek času, špatná domluva a koordinace
Kontakty mezi muzikanty	Možnost profesionální činnosti
Vlastní doprava	Možnost zahraničních stáží manažerů a členů skupiny
	Zdravotní omezení
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování	Neproloužení doby pronájmu zkušebny zdarma
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti klíčových členů skupiny
Roztříštěnost hudebníků skupiny z více krajů ČR	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár skupiny
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Ukončení kvůli zdraví
Pořízení vyhovujícího dopravního prostředku v podobě dodávky pro převoz členů a nástrojů	Rodinné problémy
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	Finanční problémy
PR prezentace	Nedostatek času
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem	

3. Roman Čajek (Přerov)

SWOT ANALÝZA	3. náhradník ROMAN ČAJEK - zpěv
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Silná motivace dokázat něco	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu
Velký talent, který chce dále rozvíjet	Založení profilu na dalších sociálních sítích
Dobrá rodinná podpora, hlavně od otce	Účast na mezinárodních kulturních akcích
Kontakty mezi romskými hudebníky	Špatná koordinace
Ovládá PC	Možnost profesionální činnosti
Ovládá anglický jazyk	Nedostatek času, kvůli zaměstnání
Vlastní doprava	
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování	Málo podpory od rodiny
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti díky nedostatku financí
Účast na akcích a festivalech	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Finanční krize, soukromá i rodinná
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	Syndrom vyhoření
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem	Nedostatek času, špatná koordinace času
PR prezentace	

4. Kmotr Band (Frýdek-Místek)

SWOT ANALÝZA	4. náhradník KMOTR BAND - hudební skupina
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Vlastní tvorba	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu skupiny
Dlouhodobá účast na hudební scéně	Založení profilu skupiny na dalších sociálních sítích
Velká motivace	Účast skupiny na mezinárodních kulturních akcích
Vlastní zkušebna	Zdravotní omezení
Kontakty mezi muzikanty	Možnost profesionální činnosti
Vlastní doprava	Možnost zahraničních stáží manažerů a členů skupiny
	Nedostatek času, špatná domluva a koordinace
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování	Neproloužení doby pronájmu zkušebny zdarma
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti klíčových členů skupiny
Roztříštěnost hudebníků skupiny z více krajů ČR	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár skupiny
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Ukončení kvůli zdraví
Pořízení vyhovujícího dopravního prostředku v podobě dodávky pro převoz členů a nástrojů	Rodinné problémy
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	Finanční problémy
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem	Nedostatek času
PR prezentace	Nezájem některých členů kapely

5. Milan „Elvis“ Gábor (Přerov)

SWOT ANALÝZA	5. náhradník MILAN ELVIS GÁBOR - zpěv
SILNÉ STRÁNKY - STRENGTHS	SLABÉ STRÁNKY - WEAKNESSES
Silná motivace dokázat něco	Využití dotačních titulů pro kulturní podporu
Velký talent, který chce dále rozvíjet	Založení profilu na dalších sociálních sítích
Vlastní písně, hlavně tety několik desítek	Účast na mezinárodních kulturních akcích
Kontakty mezi romskými hudebníky	Nedostatek času, kvůli zaměstnání
Chuť do sebe investovat čas i finance	Možnost profesionální činnosti
Vlastní doprava	Špatná koordinace
PŘÍLEŽITOSTI - OPPORTUNITIES	HROZBY - THREATS
Pořízení nové hudební aparatury a nástrojů pro zkoušení a vystupování	Zdravotní stav
Profesionální prezentace na webových stránkách a sociální síti Youtube	Zanechání hudební činnosti díky nedostatku financí
Účast na akcích a festivalech	Nezájem hudební veřejnosti o repertoár
Získávání finančních prostředků na rozvoj činnosti	Finanční krize, soukromá i rodinná
Účast na dalších regionálních a zahraničních hudebních akcích s poloprofesionálním a profesionálním technickým vybavením	Syndrom vyhoření
Uzavření smlouvy s profesionálním hudebním promotérem	Málo podpory od rodiny, časté hádky
PR prezentace	

Jako příklad neprofesionálních pořadatelů romských festivalů a akcí v ČR můžeme uvést:

- Romfest, Opava,
- Romfest, Ústí nad Labem,
- Romfest, Český Krumlov,
- Romfest, Bohumín.

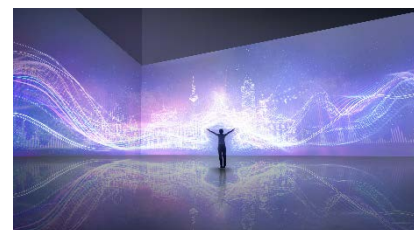
9. Potřeby cílových skupin

Dle zmapovaných východisek, odborného odhadu zpracovatele získaného na základě své účasti jako technického partnera na řadě kulturních romských akcích a ze spolupráce s romskými hudebními umělci vyplývá, že napříč ČR působí až 500 romských hudebních subjektů a 120 romských manažerů.

Dle odborných zkušeností žadatele a průzkumem na trhu základního i rozšířeného vzdělávání kulturních odborníků v technické, digitální, finanční, PR a kulturně umělecké oblasti (kulturní management) neexistuje v partnerských zemích ani EU subjekt, který by tuto komplexní službu nabízel. Vzdělávání začátečníků probíhá několika směry:

- placené rekvalifikační vzdělávání v délce 3 měsíců pouze pro určitou oblast např. audio zprostředkované úřady práce pro zájemce s evidencí nezaměstnaných plně hrazené úřady práce
- rekvalifikační vzdělávání pro zájemce neevidované na úřadech práce plně hrazené zájemci,
- formální středoškolské odborné vzdělání a vysokoškolské odborné vzdělání hrazené plně státem či spolufinancované či plně hrazené zájemcem,
- doplňkové vzdělání realizované výrobci a prodejci ozvučovací, osvětlovací, pódiové, audio, video, LED, laser techniky.

Velmi ojediněle pořádají školení s novinkami v oblasti inovací, dotačních politik, PR nástrojů profesní umělecké agentury, ale pouze pro své členy, a to v omezeném množství. Další cesta a zajímavý zdroj informací jsou profesní veletrhy jako např. nejvýznamnější hudební veletrh Pro Light and Sound 2022 (<https://pls.messefrankfurt.com/frankfurt/en/facts-figures.html>), kterého se zpracovatel každoročně účastní.

Jelikož romští kulturní manažeři ani romští umělci většinou nejsou členy profesních organizací ani sami nevyhledávají odborné veletrhy, kde by se zredukovali, zůstávají jim tyto vzdělávací zdroje zapovězeny.

V největší míře romští kulturní manažeři a umělci získávají nové znalosti a vědomosti z kulturní a umělecké oblasti v rámci svých hudebních komunit (známých hudebníků, manažerů hudebních těles) a kontaktů (prodejci techniky, zvukaři, studenti odborných a vysokých škol). V žádném případě zde nelze hovořit o odborném vzdělávání, resp. sebevzdělávání, jelikož předané informace jsou často zastaralé, neúplné, zavádějící či mylně podané s neprovázaností a nevyvážeností napříč obory kulturní a umělecké oblasti, které by měli znát.

Z vlastní zkušenosti zpracovatele spočívající v technickém zabezpečování desítek hudebních akcí ročně v podobě ozvučení, osvětlení, LED techniky, pódíí, audio, video a speciálních efektů pro romské subjekty, z technické tvorby hudebních děl a z jednání s romskými kulturními manažery a umělci jasně plyne, že na straně romských kulturních manažerů (pořadatelů festivalů a podobných kulturních akcí) a umělců je nedostatečná znalost technické přípravy a provedení jejich profesního a hudebního díla. V konečném důsledku to ve většině případů vede k diskvalifikaci těchto manažerů a umělců na kulturním a uměleckém trhu, ke stagnaci jejich profesionálního a uměleckého růstu, v nezájmu rozvíjet svůj povětšinou přirozený talent, profesně se vzdělávat, rozvíjet a sebevzdělávat.

10. Financování cílových skupin

Obecně se dá říci, že všechny cílové skupiny trpí nedostatkem finančních prostředků na zajištění provozu a rozvoje jejich kulturní činnosti.

U profesionálů je to zejména nedostatek finančních prostředků na jejich mediální prezentaci a na investice do vybavení v podobě zakoupení dopravního prostředku – osobního automobilu či dodávky na převoz členů skupiny a hudebního vybavení. Zde ale platí, že pokud profesionál disponuje odborným manažerem a dostatkem zakázek, musí tyto náklady ze svých příjmů pokrýt.

U poloprofesionálů je handicap obdobné jako u profesionálů, ale v modifikované podobě.

Poloprofesionálové nemají potřebu vynaložení tak velkých částek do mediální prezentace a do vybavení, kdy si pořizují levnější varianty nebo použité hudební vybavení a dopravní prostředky. Problémem ale je, že nedisponují dostatkem zakázek, které negenerují dostatečné příjmy na pokrytí jejich provozních a investičních nákladů.

U amatérů lze konstatovat, že většinou výdaje na mediální prezentaci a na pořízení hudebních nástrojů a vybavení financují ze svého. Příležitostnými příjmy u nich jsou příjmy z účasti na menších regionálních akcích v podobě zajištění stravy a proplacení PHM či přepravného veřejnou hromadnou dopravou. Zajímavými příjmy pro tuto skupinu jsou příjmy pocházející z dotací na národní a municipální úrovni, ze kterých pořizují své hudební vybavení, hradí náklady za pronájem zkušeben a režijní služby s pronájmem spojené (elektřina, plyn, vodné, stočné). Odhadujeme, že dotace mohou tvořit až 50 % amatérských příjmů.

U poloprofesionálů dotace mají rovněž velký význam. Všeobecným problémem u obou však zpracovatel spatřuje ve vyúčtování přijatých dotací, stejně tak i v podávání žádostí o dotace. Jelikož oba procesy se povětšinou dějí skrz počítačové sítě, což vyžaduje IT gramotnost, obě cílové skupiny jsou odkázány na zajištění odborné pomoci třetích osob. To je také svým způsobem odrazuje si o dotace žádat. U profesionálních hudebních umělců zpracovatel nezaregistroval podporu formou dotací. Dotace na podporu své činnosti až ve výši plných rozpočtů čerpají profesionální pořadatelé festivalů a kulturních akcí. Zdroji dotací jsou vedle dotací národních často i dotace mezinárodní.

Přehled nejzajímavějších poskytovatelů dotací na kulturní činnost Romů v ČR:

- Ministerstvo kultury ČR,
- Kraje ČR,
- Města a obce ČR,
- Státní fond na rozvoj kultury,
- Visegrádský fond,
- Nadace ČEZ,
- Nadace OSF,
- Nadace Agrofert,
- Česko-německý fond budoucnosti
- Kreativní Evropa.

11. Doporučení norského partnera

Zástupce spolku Kultur Bryter Grenser, Culture Break Borders, Frode Barth uvádí:

Osobně jsem měl příležitost se setkat se zástupci Asociace romských hudebních umělců v ČR, z.s., s členy hudební skupiny Imperio, s většinou medailonistů a jejich přáteli a rodinnými příslušníky, a to v Přerově a v Oslo. Současně jsem měl příležitost si s medailonisty osobně „zajamovat“. Podporujeme úsilí Asociace romských hudebních umělců a jejich aktivity. Z našeho pohledu je členům Asociace nutno poskytnout pomocnou ruku v jejich propagaci a v poradenství v oblasti hudebního vybavení a technické realizace hudebních vystoupení. Jako hlavní překážku spatřujeme ve ztíženém zajištění účasti na národní a zejména pak zahraniční hudební scéně. Jednou z cest podpory spatřujeme v iniciaci a realizaci společných kulturních projektů a kulturně-kreativního vzdělávání, zejména mladých Romů. Další cestou se jeví zahraniční stáže ve vzdělávacích institucích v Norsku a krátkodobá angažmá a účasti členů Asociace v Norsku. Důležitý je osobní kontakt se zahraniční kulturní realitou, která jednak motivuje Romy a vedení Asociace v dosavadní činnosti, a jednak je posune o stupeň výše, na kterém často přešlapují. Je důležité se stýkat s lidmi, získávat od nich zpětnou vazbu v podobě nápadů, rad, doporučení a kontaktů. Romové jsou v podstatě dost uzavření, a právě proto potřebují vzájemnou oboustrannou komunikaci, kterou zúročí v jejich umělecké činnosti s přenosem na ostatní Romy v umělecké branži v ČR i mimo ni. Nadání není vše, je zapotřebí ho rozvíjet a jít zaštestím dopředu. Mnozí dlouhou cestou neprojdou, ale zcela jistě si během ní zvýší své hudební kompetence.

Frode Barth, spolek Kultur Bryter Grenser, <https://culture-break-borders.com/>

"Culture Break Borders" je norská nevládní organizace založená v roce 2014, která se zaměřuje na přeshraniční kulturní spolupráci mezi Norskem a dalšími zeměmi. Kromě uměleckých a kulturních projektů s důrazem na hudební zážitky na vysoké umělecké úrovni se organizace zaměřuje také na lidská práva, demokracii a občanskou společnost.

Jedná se o otevřenou organizaci pro umělce a kreativní producenty v oblasti umění a kultury. Jejím cílem je organizovat různé kulturní projekty, na nichž se podílejí hudebníci, skladatelé, herci, malíři, tanečníci, spisovatelé, režiséři a choreografové. Každý projekt Culture Break Borders zahrnuje umělce, kteří jsou zváni k účasti na různých produkcích.

12. Zpracovatel analýzy

- Asociace romských hudebních umělců v ČR, z.s., Boženy Němcové 1651/7, 750 02 Přerov, IČ 10994769, www.arhuvcr.eu

ASOCIACE ROMSKÝCH
HUDEBNÍCH UMĚLCŮ
V ČR, Z.S.
WWW.ARHUVCR.EU

13. Očekávaný rozvoj romské hudební kultury

Z vlastní zkušenosti zpracovatele se bude do budoucna romská hudební scéna v ČR rozvíjet. Projeví se to jednak v růstu počtu romských hudebních akcí a v nárůstu počtu romských profesionálních a poloprofesionálních kulturních těles na majoritních kulturních akcích. Neočekává se enormní nárůst profesionálních romských celebrit typu „Tomáš Kačo“. Spíše se očekává nárůst poloprofesionálních romských umělců a setrvalá tendence v počtu neprofesionálních a neformálních romských hudebních těles. Existence Asociace romských hudebních umělců v ČR přispěje k všeobecnému růstu profesionalizace romské hudební kultury v ČR a její medializaci v zahraničí. Naopak v souvislosti s ekonomickou recesí v ČR (i v EU) se očekává pokles finančních prostředků v podobě grantů na podporu romské kultury. Tento fakt bude mít dopad na všechny 3 cílové skupiny, zejména pak na poloprofesionální a neprofesionální romské umělce. Výpadek těchto financí budou stěžít hledat. Určitou mírou ho poloprofesionální umělci mohou najít v nárůstu zájmů o romské umělce při majoritních akcích. Profesionálové pak zvýšené náklady budou krýt ve zvýšených honorářích. Závěrem je možno konstatovat, že romská hudební scéna v ČR se bude rozvíjet a expandovat jak v ČR, tak mimo ni zejména v EU.

14. Použité zdroje

- Jan Polyak: Mezi Romy jsou legendární instrumentalisté, máme to v genech <https://www.frontman.cz/jan-polyak-mezi-romy-jsou-legendarni-instrumentaliste-mame-v-genech>
- Diplomová práce, Bc. Iva Staňková, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2015
- Diplomová práce, Vendula Kremlová, Univerzita Palackého v Olomouci, 2014

15. Poděkování

Tato analýza byla zpracována díky grantové pomoci EHP a Norských fondů poskytnuté v rámci realizace projektu Posílení kapacity Asociace romských hudebních umělců v ČR, číslo projektu KU-CB2-018.

16. Příloha

Na tomto místě jsme se rozhodli publikovat medailonek zřejmě nejúspěšnějšího současného romského hudebního umělce v ČR - Tomáš Kačo, publikovaného v prestižním časopisu Forbes, 07/2022, abychom informovali o jeho činnosti a motivovali k jeho následování.

uvertura
neboli pře-
dehra má
naznačit
další děj.
Natuk-

nout, o čem bude vyprávěno. Nalákat
na příběh, který bude posléze ukotven
v souvislostech.

Ouvertura tohoto textu vychází ze
vzpomínky. „Při studiích na americké
Berklee,“ líčí Tomáš Kačo hlasem
v odstínu medu, „se na mě ostatní
dívali s jakýmsi údivem, protože se
mnozí poprvé potkali s Romem a při-
padal jsem jim jako nějaká postava
z pohádky.“

„To docela sedí, ne? Vždyť váš život
má téměř pohádkové rozměry.“

O právě vyřčeném přemýšlí
v krátké chvíli ticha pětaticetiletý
muž, jehož dětství se odvíjelo

v nevelkém dvoupokojovém bytě no-
vojičínského činžáku s jedenácti sou-
rozenci. Nikdo ze členů rodiny a ani
žádný z předků neměl co do činění
s profesionálním hraním a klasická
hudba všechny zcela mījela, přesto
se mladík dostal na nejslavnější hu-
dební školu planety, Berklee College
of Music v Bostonu. O pár let později
vyprodal jednu z nejslavnějších kon-
certních síní světa Carnegie Hall, na-
táčí v hollywoodských studiích a jeho
koncerty i projekty vzbuzují značná
očekávání. Jeho Fantasy Open Air
uzavírala loňskou 125. sezonu České
filharmonie a 8. července představí za
doprovodu Prague Philharmonia s di-
rigentem Janem Kučerou v Rudolfinu
vlastní kompozici k českému před-
sednictví Evropské unie, s níž 21. září
otevře sezonu v prestižním brusel-
ském centru umění Bozar. Za necelý

rok se opět v Rudolfinu odehraje
v rámci projektu Labyrintfest světová
premiéra jeho suity Labyrint světa
a ráj srdce, inspirované stejnojmén-
ným dílem Jana Amose Komenského,
od jehož dokončení uplynou v roce
2023 rovné čtyři stovky let.

Ten, jehož se shrnutí z předchozího
odstavce týká, prolomí přemýšlivé ti-
cho dřív, než lze tento odstavec dočíst.
Završí tím ouverturu, dá jí pointu, na
scéně může vypuknout hlavní děj. „Asi
máte pravdu,“ připustí Tomáš Kačo
pohádkový osud. „Některé věci, které
se mi v životě staly, se nedají vysvětlit
úplně přirozenou cestou.“

Nejde o ocas komety nad Betlé-
mem, ale skoro to tak vypadá, poně-
vadž tma je prozářena kosým kuzelem
světla směřujícím shora na pódium. Ve
středu nasvícené kruhovitě podstavy

sedí u piana lesknoucího se černým lu-
xusem muž v bílém pulovru. Zakloní
hlavu vstříc zdroji světla, pak zvolna,
takřka vláčně, položí ruce na klavia-
turu a začne hrát. Na upřené oči re-
flektorů je Tomáš Kačo zvyklý, avšak
tohle byla přece jen unikátní situace.
V adventním čase minulého roku vy-
stoupil poprvé v kariéře v sólovém re-
citálu v pražském Rudolfinu, kam se
8. července vrátí se skladbou Silnější
než včera a další rok s oslavou Ko-
menského. Loni v prosinci zazněly
kromě výběru z aktuální tvorby a uká-
zek z úspěšného alba My Home i Ka-
čovy variace na tradiční koledy a právě
ty ukázaly i lidem, kteří hudebníkovu
dráhu nesledují, v čem spočívá in-
terpretova výjimečnost. Znamé tóny

vánočních písní byly fundamentem,
na němž do svého světa hluboce po-
nořený pianista stavěl vlastní impro-
vizace, jež měly zhruba stejný účinek,
jako by se do vanilkových rohlíčků
přimíchala špetka chilli: typická chuť
nebyla potlačena, místy dominovala
a místy ustoupila, svým způsobem byla
zajímavější než ta notoricky známá.
A ani náhodou nebyla nepřijemná.
Byla pikantnější, avšak neštípala, po-
třebná jemnost byla zachována.

Improvizace je Kačovou signa-
turou, ceněnou poznávací značkou.
Fúzováním klasiky, jazzu a romské
muziky si klavírista vytvořil osobitý
styl, kritiky označovaný za „sui gene-
ris“, tedy za něco zcela specifického.
Předveden bude i u autorské skladby

Silnější než včera: kupříkladu v pro-
střední ze tří částí zazní nápěv z Ach,
synku, synku čili z oblíbené písně
T. G. Masaryka; tóny se lidovky do-
tknou, než zase uletí jinam.

„V mých skladbách je pokaždé part
předpokládající improvizaci, takže
je vlastně ideální, když je hraji sám,“
usmívá se umělec. „K improvizaci
jsem sklouzával prakticky od samého
počátku, už jako kluk na zušce jsem
měnil noty zadaných skladeb a zlo-
bil tím učitele, později i profesory
na konzervatoři a na HAMU, kterou
jsem vystudoval před Berklee. S od-
stupem času to chápu, učitelé chtěli,
abych naplnil a naučil se uspořádání
a systém, který je v klasice nezbytný.
Na druhou stranu jsem rád, že jsem

vydržel být raubířem a nikdy se téhle svázanosti úplně nepodřídil. I do Beethovena nebo Mozarta jsem propašovával extra noty a extra akordy, narušoval jsem zavedené osnovy, nechal se strčit do krabičky. Díky tomu mám dnes svou značku.“

Tomáše Kača jde charakterizovat jako muže, který znejistuje obvyklé pořádky, bourá řád. Podle všeho se to netýká jen hudby, což lze doložit umělcovým nesouhlasem s ustáleným klíší, že sny se nemají vyslovovat nahlas. „Naopak, mají se vyslovovat nahlas, jinak přece nemohou ožít,“ oponuje Kačo, vzápětí naschvál prozradí, že jeho velkým snem je koncert s Berlínskou filharmonií, a směje se replice, že je-li jeho teorie pravdivá, už k němu nabídka z Berlína letí.

I kdyby zatím neletěla, pianista už

Úryvky z debutového alba, které na sklonku minulého roku v rámci cyklu FOK Světová klavírní tvorba prostupovaly Rudolfinem, předznamenávaly Kačovy dny plné emocí. Jako se na albu *My Home* – vydaném úmyslně 28. října 2018 na sté výročí republiky – prolínají jednotlivé žánry, je nejednoznačné určit, kde má Tomáš Kačo domov. Ani on sám to pořádně neví, respektive říká, že má domovů víc. Jistěže se doma cítí v Los Angeles, kde žije se svou americkou manželkou a dvěma malými dětmi, kořeny však nemá ve Městě andělů, nýbrž ve městě, kde místo andělských perutí vystupuje z oblaků ruka. Právě ta je znázorněna ve znaku Nového Jičína, kde měl hudebník recitál tři dny po představení v Praze a po dvaceti letech od doby, kdy tam hrál naposledy coby teenager.

domácí do školy, si dělá zpravidla ještě v lavici před odchodem domů, dobře ví, že tam by na ně neměl klid. A dvakrát týdně cvičí na klavíru v hudebce, tam ho zavedl táta, který sám znal tři akordy a hrál na tři prsty, i Tomáš na ně zprvu hraje, než z televize zjistí, že to jde všemi deseti. O něco později zjistí, že i noty jsou k užítku, byť předtím mu stačily vlastní uši a improvizace.

Vyslovit nahlas sen, aby ho oživil, že jednou bude klavírním virtuosem? Teoreticky to jistě udělat může, jenže beztak by ho přes hluk bratrů a sester nikdo neslyšel, a především on sám vůbec netuší, že nějaké takové povolání existuje. Doma frčí jen romská hudba, pak ale Tomáš zaslechne Chopina a objeví nový kontinent, na který hodlá bezpodmínečně vstoupit, což

„Některé věci, které se mi v životě staly, se nedají vysvětlit přirozenou cestou.“

nasbíral dostatek důkazů, jak neprozřetelné je nechávat si sny a přání pro sebe. Mezi nejčerstvější zkušenosti patří historka, kdy společně se svou manažerkou uvažovali, zda náhodou nepřichází čas na orchestrální album, a prakticky v tu samou dobu přišla nabídka na projekt originální skladby v souvislosti s Komenského dílem, jež se bude s filharmonií v lednu natáčet v Praze. Koneckonců, také o vystupování v Rudolfinu, jehož magický účinek umocňoval loňský předvánoční čas, mluvil Kačo jako o snu, který se vyplnil. Hebká zvuková nit linoucí se tehdy v prosinci od piana nejenže se šívala světlo s tmou, klasiku s folklorem a jazzem. Tvořila látku, z níž jsou sny utkány.

Novorenesancí načančané Rudolfinum s atikou ozdobenou sochami se právem pyšně třeptá ve Vltavě. Ovšem nikoli novorenesanční, ale novojičínské divadlo zvané Beskydské, ač zjizveno necitlivou normalizační rekonstrukcí, zavonělo pianistovi nezaměnitelným kouzlem. „Stejný klavír, stejné dekorace, stejné zrcadlo. A dokonce stejný vrátný, stejní osvětlovači, stejný ředitel. Byla to velká nostalgie, jak by ne! Nechci říct, že jsem měl rovnou trému, ale je fakt, že jsem byl moc rád, když se mému návratu v čase dostalo vřelého přijetí.“

Návrat v čase. Dvanáct dětí pobíhá po malém bytě, nedá se v něm dvakrát hnout, starší se starají o mladší a to je i Tomášův úkol. Jiné úkoly, ty

současně znamená vykročení z hranic, jež ho ze všech stran obklopují, limitují, svým způsobem svírají.

Hodně Romů kolem něj má pochopitelně hudbu v krvi, to není nic překvapivého, překvapivé není ale ani to, že nikdo neumí číst z not. Jeden z nich to najednou umí, mladý Kačo tím vzbuzuje respekt, ostatní jsou hrdí, že dle jejich optiky proniká do bílého světa. Rodiče vážné hudbě nerozumějí, zato dobře rozumějí tomu, že jejich syn má nevidané nadání, které ho může katapultovat do jiných sfér. Ano, Tomáš slýchá též pochvy a varování, že mu Češi budou kvůli původu házet klacky pod nohy, a on, když se zpětně ohlíží, nechce lhát, že se tak nikdy nestalo. Jenže jiní – jak

sám Kačo říká – Neromové mu klacky a překážky na cestě odstraňovali, nebyt toho, možná by musel cestu opustit, možná by se v životě ztratil či aspoň pořádně nenašel.

Jičín už není jen Nový, dávno je Kačovi i malý. Mladík absolvuje Janáčkovu konzervatoř v Ostravě, AMU v Praze, poté – aniž to sdělí rodičům – letí za výhru v hudební soutěži do Paříže, kde probíhají přijímačky na Berklee. Přejde na ně a chce předvést, co umí, po dvou skladbách ho ale chuť přejde, důvodem je příšerný nástroj, který hudbu hanobí. Tomáš z něj stáhne ruce a vysvětlí, proč odmítá dál hrát. Samozřejmě riskuje, jede vabank, all in, ale upřímnost v kombinaci s talentem zabere, takže sláva, studium na proslulé škole v Americe se otvírá, je jedním z mála vyvolených. V uších mu už euforicky zní v Novém Jičíně Novosvětská, jenže než dojde na

largo, vše utichne, šlus, končí tvá Máňa. Berklee náhle není za oceánem, náhle je vzdálena několik nepřekonatelných světelných let. „Úspěšné přijímačky potěšily mé ego, dostal jsem razítko na to, že ve mně asi vážně něco je, ale záhy přišel z Ameriky e-mail, že mám do měsíce mít na účtu jistinu milion a půl korun. Měl jsem tam tak dvacet tisíc, sehnat tuhle sumu bylo vyloučeno, absolutně nad mé možnosti.“

Takže sbohem, Berklee? Takže rekviem místo Novosvětské? Jestliže se Tomáš Kačo do té doby potkal s ústrky od majority, teď je křivda splacena, a to částkou půldruhého milionu. Deus ex machina je v případě jeho osudové hry Noemi Zárubová, profesorka na HAMU, jež burcuje, že monstrózní úspěch nesmí ztroskotat na penězích. Dostává se ke sponzorům, mladý talent podpoří mimo jiné i nadace miliardářů Bakaly, Kellnera či Janečka.

Výsledkem je vyprodaná Carnegie Hall či nadšená síň Rudolfiny, pojmenovaná právě po tvůrci Novosvětské. Výsledkem je i aplaudující hlediště Beskydského divadla, kde je na pódiu pořád stejný klavír a v kanceláři pořád stejný pan ředitel.

Dominuje energie, přítomna je výbušnost. Úvodní část skladby Silnější než včera k českému předsednictví EU se nese v razantním stylu: řeči hudby je vyjádřena překážka, problém, který vytane před jednotlivcem či celou společností. V další pasáži se výraz zklidní, čímž má být načrtnuto usebrání, zvažování rozhodnutí, jak se k potíži postavit, zda na sebe vzít zodpovědnost a čelit jí. Poslední část kompozice pro klavír a orchestr vyznívá pozitivně – dokazuje, že hudba má barvy, protože mraky rázem mizí nad dozlatova zalitou krajinou. Není to zázrak,

nybrž důsledek zdařilého boje. „Říkal jsem si – a dlouho jsem skladbu nosil v hlavě – jaké téma k českému předsednictví zvolit,“ vypravuje autor. „Pak mě napadlo, že to, co lze aplikovat jak na jednoho člověka, tak na národ, je skutečnost, že je stále proti čemu bojovat. Že je to nutné. V dnešní době, kdy sotva doznívá pandemie a už je tady válka na Ukrajině a další trable, je navíc téma boje aktuálnější než jindy. A platí pochopitelně, že ten, kdo se se vším úspěšně popere, stane se díky tomu silnějším.“

Podobný postup zvolil Tomáš Kačo i u dosud největšího projektu v souvislosti s Komenského dílem, který bude na začátku příštího roku nahrávat opět s Prague Philharmonia, tentokrát pod taktovkou Roberta Kružíka. Labyrint světa a ráj srdce trvá přes hodinu, což je pro tento typ kompozic nezvyklé: „Tak dlouhé skladby se moc nehrají, jsou

posluchačsky příliš náročné, ale byla to natolik velká výzva, že jsem se do ní pustil. Zpočátku jsem ovšem netušil, jak ji pojmu. Konzultoval jsem to s vícero lidmi, nakonec jsem suitu rozdělil do dvanácti částí, poněvadž i Komenský píše o dvanácti smyslech, a po šesté skladbě přichází pauza. První polovina před přestávkou je temná, depresivní, odráží zoufalství a tápání Komenského hrdiny, který nenalézá žádný smysl a význam světa, žádné zadostiučinění. Druhá půlka je úplně odlišná – stejně jako kniha, ve které člověk najde víru, světlo, vysvobození. I má hudba se otevře, prosvětlí, není vyloženě veselá, rozhodně v sobě ale nese naději.“

Prostorným domem v L. A. postupují skrze velká okna paprsky slunce. V tom městě věčně svítí slunce, máloco tam připomíná stísněnost dvoupokojáku, v němž, jak klavírista vtipně přehání, vyrůstal

s dalším milionem obyvatel. Do novojičínského bytu by se nevešel klavír, v americké rezidenci pochopitelně nechybí, přesto se Kačovi občas zdají živé sny, v nichž je se všemi sourozenci zase u stolu a společně si povídají. K tomu obrazu pospolitosti chce patrně vypravěč ještě cosi dodat, už se k tomu nadechuje, místo toho jej však do reality vrací pozornosti se dožadující pes, jehož štěkot zahání melancholii spolehlivěji než výbuchy plynových děl špačky na vinici. Rodiče za Tomášem v Americe ještě nebyli, oba mají strach z létání, navíc i cesta vlakem do Prahy je pro ně odysea. Maminka před lety nechtěla potomka z Nového Jičína pustit, jenže syn byl silnější než ona. Věděl, že je třeba jít, sám tvrdí, že byl tedy silnější než matka i otec dohromady, že byl..

Už je to tak.

Silnější než včera. **FB**

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

**POSÍLENÍ KAPACITY ASOCIACE
ROMSKÝCH HUDEBNÍCH UMĚLCŮ
V ČR, Z.S. / STRENGTHENING THE
CAPACITY OF THE ASSOCIATION
OD ROMA MUSIC ARTISTS IN THE
CZECH REPUBLIC**

WWW.ARHUVCR.EU

ASOCIACE ROMSKÝCH
HUDEBNÍCH UMĚLCŮ
V ČR, Z.S.

